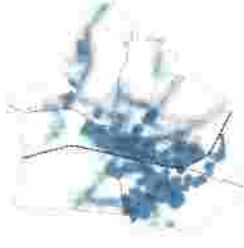

Urząd Miasta i Gminy w Olkuszu

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
OLKUSZA – OBSZAR CENTRUM
NA LATA 2008 - 2016**

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
OLKUSZA – OBSZAR CENTRUM
NA LATA 2008 - 2016

INSTYTUT ROZWOJU MIAST

KRAKÓW 2008

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

*OLKUSZA – OBSZAR CENTRUM
NA LATA 2008 - 2016*

INSTYTUT ROZWOJU MIAST
KRAKÓW 2008

OPRACOWANIE WYKONANO W ZAKŁADZIE EKONOMIKI PRZESTRZENI

ZESPÓŁ PROJEKTOWY W SKŁADZIE: MGR JANUSZ JEZAK (KIEROWNIK
TEMATU)

DR WOJCIECH JARCZEWSKI
MGR DAMIAN KORECKI
MGR ANDRZEJ SŁOWIK
MGR INŻ. PRZEMYSŁAW POTOCKI

1.	STRESZCZENIE	7
2.	WSTEP	18
3.	DIAGNOZA UWARUNKOWAN ROZWOJU MIASTA I CHARAKTERYSTYKA OBECNEJ SYTUACJI NA OBSZARZE OBJETYM REWITALIZACJA	19
3.1	ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE:	19
3.1.1.	Uwarunkowania ochrony srodowiska	19
3.1.1.1.	Ogólna charakterystyka miasta	20
3.1.1.2.	Polozenie fizyczno-geograficzne	22
3.1.1.3.	Różnorodność biologiczna i krajobrazowa	23
3.1.1.4.	Zasoby wodne	29
3.1.1.5.	Powietrze atmosferyczne	34
3.1.1.6.	Powierzchnia ziemi	37
3.1.1.7.	Ochrona srodowiska przed awariami	42
3.1.1.8.	Srodowiskowe uwarunkowania rozwoju	43
3.1.2.	Srodowisko kulturowe	45
3.1.3.	Granice stref ochrony konserwatorskiej	46
3.1.3.1.	Rejestr zabytków	51
3.1.3.2.	Ewidencja zabytków	52
3.1.4.	Własność gruntów i budynków, przekształcenia własnościowe	55
3.1.5.	Nowe inwestycje	57
3.1.6.	Określenie funkcji poszczególnych stref na rewitalizowanym obszarze	60
3.2.	SFERA MIESZKANIOWA I SPOLECZNE ASPEKTY MIESZKALNICTWA NA WYBRANYM OBSZARZE	61
3.2.1.	Stan zasobów mieszkaniowych: typologia budynków mieszkalnych, patologie stanu technicznego budynków mieszkalnych, Identyfikacja problemów	61
3.2.2.	Stan użytkowania mieszkań: wielkość mieszkań, zagęszczenie mieszkań, typ użytkowania i własności	63
3.3.	STAN INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ NA OBSZARZE PRZEWIDZIANYM DO REWITALIZACJI:	68
3.3.1	Diagnoza stanu infrastruktury, określenie stopnia jej degradacji oraz identyfikacja skutków takiego stanu	68
3.3.2.	Identyfikacja problemów oraz określenie głównych kierunków robot technicznych potrzebnych na obszarze: infrastruktura techniczna – media, sieci elektryczne, kanalizacyjne, woda itp.	72
3.4.	SFERA SPOLECZNA:	73
3.4.1.	Struktura demograficzna i społeczna – trendy	73
3.4.1.1.	Struktura demograficzna	73
3.4.1.2.	Bezrobocie	76
3.4.1.3.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	77
3.4.1.4.	Przestępczość	83
3.4.1.5.	Kolizje i wypadki drogowe	83
3.4.2.	Określenie grup społecznych wymagających wsparcia w ramach programu rewitalizacji	91
3.4.3.	Struktura organizacji pozarządowych	91
3.4.4.	Instytucje i organizacje działające w sferze społecznej	93
3.4.5.	Identyfikacja problemów:	95
3.5	GOSPODARKA	96
3.5.1.	Główni pracodawcy/struktura i trendy rozwoju gospodarki w mieście i na obszarach objętych programem rewitalizacji	96
3.5.2.	Struktura własnościowa i wielkościowa podstawowych branż gospodarki znajdującej się na terenie miasta - trendy	98
3.5.3.	Działalność gospodarcza	100

4.	ANALIZA SWOT DLA WSKAZANEGO OBSZARU KRYZYSOWEGO _____	103
5.	LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI OLKUSZA W NAWIAZANIU DO DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH _____	104
5.1.	STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO _____	104
5.2.	REGIONALNA STRATEGIA INNOWACJI WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO _____	105
5.3.	STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY OLKUSZ _____	105
5.4.	STUDIUM UWARUNKOWAN I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY OLKUSZ (5 LIPCA 2006 R.) _____	106
5.5.	STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE OLKUSZ _____	106
6.	DELIMITACJA OBSZARU KRYZYSOWEGO _____	111
6.1.	ZASADY DELIMITACJI OBSZARÓW KRYZYSOWYCH W MAŁOPOLSCE _____	111
6.2.	WYZNACZENIE OBSZARU KRYZYSOWEGO _____	115
6.2.1.	Sposób wyznaczenia obszaru rewitalizacji _____	115
6.2.2.	Charakterystyka obecnej sytuacji na wskazanym obszarze _____	120
7.	PLANOWANE ZADANIA NA OBSZARZE REWITALIZOWANYM. _____	122
8.	ZALOZENIA LOKALNEGO PLANU REWITALIZACJI OLKUSZA NA WYBRANYM OBSZARZE – MOZLIWOSCI ROZWOJU SPOŁECZNO- GOSPODARCZEGO _____	133
8.1.	KLUCZOWE PROJEKTY – GŁÓWNE NURTY PRZEWIDYWANYCH DZIAŁAN _____	133
8.2.	PROJEKTY UZUPELNIAJACE – ZAANGAZOWANIE PARTNERÓW INWESTYCYJNYCH ORAZ UMIG OLKUSZ _____	143
8.2.1.	Projekty przestrzenno-gospodarcze _____	143
8.2.2.	Projekty społeczne _____	144
8.3.	DZIAŁANIA POPRAWIAJACE FUNKCJONOWANIE I ESTETYKE OBIEKTÓW I PRZESTRZENI PUBLICZNEJ _____	145
9.	WSKAZNIKI REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI _____	149
10.	PLAN FINANSOWY PROGRAMU REWITALIZACJI _____	156
11.	INSTRUMENTY WDRAŻANIA PROGRAMU I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ _____	159
11.1.	SYSTEM KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ _____	159
11.1.1.	System komunikacji społecznej na etapie tworzenia programu _____	160
11.1.2.	Informacja _____	160
11.1.3.	Konsultacje _____	161
11.2.	PARTNERSTWO _____	164
11.2.1.	Doswiadczenia partnerów _____	167
11.3.	UCZESTNICY PROCESU REWITALIZACJI _____	172
11.3.1.	Operator LPR – zespół odpowiedzialny za przygotowanie programu: _____	172
11.3.2.	Pozostali uczestnicy procesu _____	172
11.4.	SYSTEM WDRAŻANIA I ZARZĄDZANIA LPR _____	173
11.5.	MONITOROWANIE I OCENA _____	175
11.6.	ZASADY OBIEGU ŚRODKÓW FINANSOWYCH W KOMÓRCIE ODPOWIEDZIALNEJ ZA ZARZĄDZANIE PROGRAMEM ORAZ W RAMACH PARTNERSTWA _____	179
	SPIS RYCIN _____	183
	SPIS TABEL _____	184
	SPIS MAP _____	185
	SŁOWNIK UŻYTYCH POJĘĆ I SKRÓTÓW _____	186

1. STRESZCZENIE

Program rewitalizacji:

Lokalny Program Rewitalizacji Olkusza – obszar Centrum, na lata 2008 – 2016

Lokalizacja:

Miasto / Gmina Olkusz

Obszar:

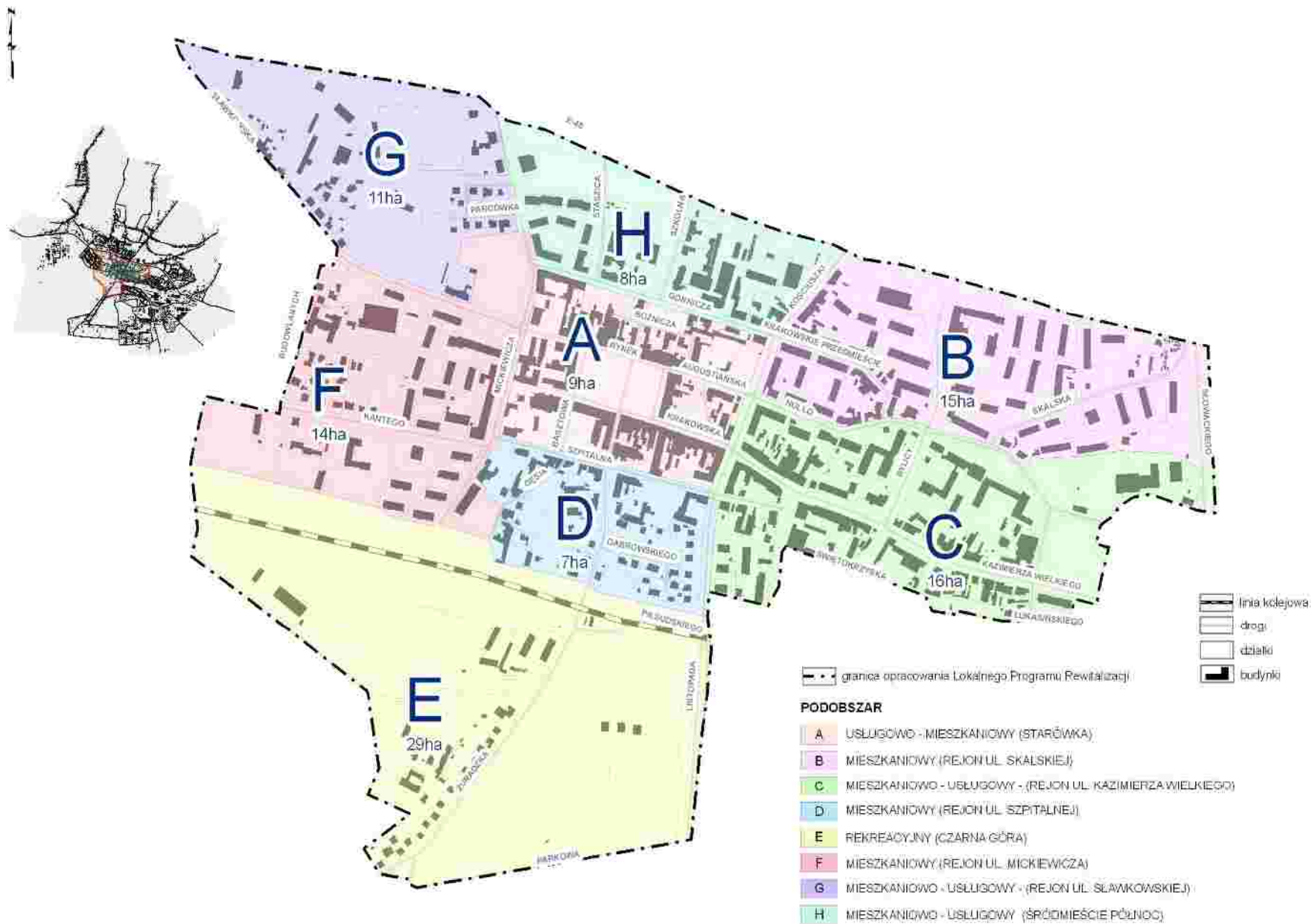
Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje 8 podobszarów o łącznej powierzchni 107,87 ha. Dla potrzeb powyższego opracowania wyznaczony obszar rewitalizacji został nazwany obszarem Centrum

Uzasadnienie wyboru:

Wyznaczony obszar rewitalizacji spełnia co najmniej 6 w delimitacji obszarów kryzysowych, jedynie poziom aktywności zawodowej jest tutaj wyższy niż średnia dla gminy. Natomiast szczególnie wysoka dla omawianego obszaru jest ilość osób korzystających z pomocy MOPS, średnia wieku mieszkańców (wyższa o 3 lata) oraz wysokie wskaźniki przestępczości. Ponadto istnieje konieczność wymiany i ury technicznej ze względu na wieloletnie zaniedbania inwestycyjne.

Tab.1. Wskaźniki kryzysowe dla wybranego obszaru w Olk , zgodnie z Wytycznymi MRR

	Wskaźnik	Definicja	Wartość referencyjna wskaźnika – średnia dla miasta	Wartość wskaźnika na wskazanym obszarze kryzysowym
A	Wysoki poziom ubóstwa	1. Ilość osób korzystająca z zasiłków pomocy społecznej	2%	4%
B	Wysoki poziom długotrwałego bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych poszukujących pracy powyżej 12 miesięcy	4%	5%
C	Niestabilne (niekorzystne) Trendy demograficzne	Średnia wieku mieszkańców	39,5 lat	42,5 lat
D	Niski poziom edukacji, znaczące braki w umiejętnościach i wysoki odsetek osób porzucających szkołę	Liczba bezrobotnych z wykształceniem podstawowym i niepełnym	52%	53%
E	Wysoki poziom przestępczości i naruszeń prawa	Ilość przestępstw i wykroczeń stwierdzonych nie obejmujących zdarzeń drogowych oraz przestępstw gospodarczych z uwzględnieniem czynów karalnych osób nieletnich tj. do 17-tego roku życia	0,33 przestępstwa na 1 ha	2,14 przestępstwa na 1 ha
F	Szczególnie zniszczone otoczenie	Obszary wyłączone z użytkowania	W Olkuszu funkcjonuje tylko kilka stosunkowo niewielkich obszarów wyłączonych z użytkowania	Większa część podobszaru X – rejon ul. Sławkowskiej stanowią „ugory miejskie”, które są wyłączone z użytkowania
G	Niski poziom aktywności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	0,23 na 1 ha	1,79 na 1 ha

Obszar wskazany do rewitalizacji w strukturze miasta.

Operator programu:

Operatorem programu jest **Biuro ds. Koordynacji Funduszy Unii Europejskiej** (w ramach, którego funkcjonuje **Pelnomocnik ds. Rewitalizacji**), w imieniu Burmistrza pelniace funkcje instytucji zarzadzajacej i wdrazajacej.

Partnerzy programu:

W projektach przestrzenno-gospodarczych, realizowanych w ramach programu rewitalizacji Urzad Miasta bedzie wspolpracowal z taki partnerami jak:

Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Olkuszu

Wspólnoty mieszkaniowe

Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej

Starostwo Powiatowe w Olkuszu

Parafia sw. Andrzeja Apostola w Olkuszu

Inwestor prywatny – CH Olkusz Sp. z o. o..

W projektach społecznych, realizowanych w ramach programu rewitalizacji Urzad Miasta bedzie wspolpracowal z takimi partnerami jak:

Kluby sportowe: IKS Olkusz, ul. 29-listopada, LKS Klos, ul. Nullo 32, MKS Nadzieja, ul. Wiejska 1, UKS Gwarek, ul. Wiejska 1, OLKS Pomorzanin, ul. Długa 1

Miejski Osrodek Sportu i Rekreacji

Zwiazek Harcerstwa Polskiego ul. Kr. Kaz. Wielkiego 43a

Stowarzyszenie Res Sacra Miser, ul. Biema 24

Miejski Osrodek Pomocy Społecznej al. 1000-lecia 15c

Powiatowy Urzad Pracy ul. Minkiewicza 2

Chrzescijanskie Stowarzyszenie Dobroczyne ul. Boleslawska 23,

Miejski Osrodek Kultury

Stowarzyszenie Wszyscy dla Wszystkich, ul. Kochanowskiego 2

Stowarzyszenie Otwartych Serc, Aktywnych Kobiet SOS, ul. Gesia 25

Polski Zwiazek Niewidomych, ul. Pilsudzkiego 21.

Zaklada sie, ze w trakcie realizacji LPR uda sie pozyskac dalszych partnerow do wspolpracy, ktorzy wlacza sie do programu realizujac wlasne projekty.

Liczba mieszkancow obszaru:

Na obszarze tym zamieszkiwalo 1 marca 2008 roku 5223 mieszkancow (13,8% ogolu mieszkancow Olkusza).

Cele programu:

Zaklada sie, ze rewitalizacja wskazanego obszaru kryzysowego w Olkuszu stanie sie czynnikiem zrownowazonego rozwoju oraz wplynie na zachowanie dziedzictwa materialnego i kulturowego. W wyniku przeprowadzonej diagnozy, w powiazaniu do strategii rozwoju miasta, wskazano 8 kluczowych celow rewitalizacji wyznaczonego obszaru:

- C.1. Poprawa jakosci zycia mieszkancow terenu wlaczonego do mu rewitalizacji.
- C.2. Zatrzymanie dalszej degradacji terenow i obiektow objetych programem.
- C.3. Podniesienie poziomu bezpieczenstwa na objetych programem obszarach.
- C.4. Poprawa estetyki przestrzeni miejskiej.

- C.5. Tworzenie warunków dla rozwoju nowych funkcji na obszarze Starówki, co przyczyni się do jej ożywienia.
- C.6. Wzmocnienie spójności przestrzennej terenów historycznej starówki z terenami miejskimi.
- C.7. Zwiększenie dostępności i podniesienie atrakcyjności terenów rekreacyjno-sportowych na obszarze objętym programem.
- C.8. Podniesienie atrakcyjności turystycznej miasta.

Główne planowane przedsięwzięcia:

„Rewitalizacja i ochrona Olkuskiej Starówki”

Zadanie realizować będzie następujące cele Programu: C.1, C.2, C.3, C.4, C.5, C.6, C.7, C.8

Zakres rzeczowy zadania „Rewitalizacja i ochrona Olkuskiej Starówki:

1. Badania archeologiczne – w obszarze Rynku oraz w trakcie robót ziemnych uzbrojenia terenu.
2. Budowa kanalizacji sanitarnej: Augustyńska, Bóznicza, Basztowa, Floriańska, Rynek, Zuradzka.
3. Budowa kanalizacji deszczowej: Augustyńska, Bóznicza, Basztowa, Floriańska, Rynek, Zuradzka (ul. Basztowa i Zuradzka + siegacze kanalizacji deszczowej).
4. Budowa wodociągu: Augustyńska, Bóznicza, Floriańska, k, Zuradzka (Rynek-Szpitalna).
5. Stylizacja i rewitalizacja płyty Rynku (zachowanie dawnych relikwów zabudowy i wprowadzenie obiektów małej architektury) oraz modernizacja nawierzchni chodników i ulic: Augustyńska, Bóznicza, Basztowa, Floriańska, wraz z dziedzińcami, Pasaz warszawski, Zuradzka, Krzywa.
6. Rewitalizacja budynku PTTK ul. Rynek 20
7. Oswietlenie Bazyliki p.w. św. Andrzeja Apostoła w Olkuszu
8. Monitoring.

„Program odnowy zabytkowego centrum Olkusza”

Zadanie realizować będzie następujące cele Programu: C.1, C.2, C.4, C.6, C.8

Zakres rzeczowy zadania „Program odnowy zabytkowego centrum Olkusza”

Zadanie realizowane będzie w podobszarze A – Rynek i zostanie sfinansowane w całości ze środków własnych Gminy. Program będzie funkcjonował w oparciu o Uchwałę w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków (projekt uchwały stanowi załącznik nr 2 do Programu). Podstawą jego opracowania jest stworzenie mechanizmu i warunków umożliwiających rewitalizację zabytkowych budynków w celu podwyższenia ich wartości funkcjonalnej, kulturowej oraz konserwacja zabytkowej bstancji użytkowej. W konsekwencji realizacja programu rewitalizacji zabytkowego centrum iasta przyczyni się do przywrócenia historycznej wartości substancji zabytkowej oraz do rozpowszechnienia się wśród mieszkańców

zachowan aktywnych i postaw przedsiębiorczych, wzmocnienia poczucia przynależności do lokalnej społeczności, podniesienia standardu życia i zamożności mieszkańców.

Program określa warunki ubiegania się o dotacje na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, rodzaj danych i informacji, które należy zawrzeć we wniosku o dotacje, tryb postępowania z wnioskiem oraz postanowienia umowy o udzielenie dotacji, zasady rozliczania, kontroli i zwrotu dotacji oraz sposób ewidencjonowania i upowszechniania informacji o udzielonych dotacjach.

O dotacje będzie mógł ubiegać się każdy podmiot będący właścicielem lub posiadaczem zabytku, a także podmiot, który do tego zabytku posiada tytuł prawny wynikający z użytkowania wieczystego, ograniczonego prawa rzeczowego, trwałego zarządu. Dotacja będzie mogła być udzielona na sfinansowanie prac przy ytku, które wnioskodawca zamierza wykonać w roku złożenia wniosku o udzielenie dotacji albo w roku złożenia wniosku i w roku następnym.

„Modernizacja parku „Czarna Góra” w Olkuszu”

Zadanie realizować będzie następujące cele Programu: C.1, C.2, C.3, C.4, C.7, C.8

Zakres rzeczowy zadania Modernizacja parku „Czarna Góra” w Olkuszu:

1. Przebudowa ul. Parkowej w Olkuszu

Projekt zagospodarowania terenu przebudowy ul. Parkowe w Olkuszu obejmuje:

- przebudowę ul. Parkowej (jezdnia, obustronne chodniki, wjazdy bramowe, studzienki wodociągowe)
- budowę kanalizacji opadowej
- budowę kanalizacji sanitarnej
- budowę sieci wodociągowej
- przebudowę kanalizacji teletechnicznej
- budowę oświetlenie ulicznego
- przebudowę kabli energetycznych nn i SN
- budowę murów oporowych z ogrodzeniem terenu parku.

2. Zagospodarowanie terenu przebudowy parkingu przy ul. J. Piłsudskiego pod wiaduktem drogowym w/c ul. 29 Listopada:

- roboty drogowe przebudowy parkingu dla samochodów osobowych usytuowanego pod wiaduktem drogowym w/c ul. 29 Listopada, a przylegającym do ul. J. Piłsudskiego wraz z budową chodnika wzdłuż parkingu od strony zachodniej,
- budowę oświetlenia ulicznego.

3. Parking w ciągu ul. J. Piłsudskiego – pod wiaduktem drogowym w ciągu ul. 29 Listopada:

- wykonanie nawierzchni jezdni, wykonanie nawierzchni z , ułożenie chodnika z kostki, montaż studzienek wodociągowych z podłączeniem do kanalizacji, oznakowanie.

4. Trybuny z zapleczem nad halą treningową obejmują:

- budowa trybun z zapleczem nad salą treningową
- boisko treningowe 100 x 50 m oraz 45 x 25 m ze sztuczną nawierzchnią

- bieżnia 8 torowa wokół istniejącego boiska
- modernizacja istniejącego boiska
- mała architektura: plac zabaw dla dzieci, ławki parkowe, kosze
- komunikacja i infrastruktura: droga dojazdowa do terenów sportowych Parku, ciąg pieszy w otoczeniu trybuny, ciągi piesze o charakterze treningowym, ciągi piesze o charakterze spacerowym, odwodnienie, wodociąg, kanalizacja sanitarna, kanalizacja opadowa
- sieci zewnętrzne (zasilanie obiektu, oświetlenie parku, oświetlenie stadionu i boisk treningowych)
- doprowadzenie gazu ziemnego do projektowanego budynku zaplecza boiska sportowego
- zielen i nasadzenia
- ogrodzenie.

5. Zagospodarowanie terenu z wycinka drzew.

„Rewitalizacja osiedla Sródmiescie”

Zadanie realizować będzie następujące cele Programu: C.1, C.2, C.3, C.4, C.8

Zakres rzeczowy zadania Rewitalizacja osiedla Sródmiescie:

1. Rewitalizacja osiedla Sródmiescie – Termomodernizacja SP nr 4

Zakres: wykonanie prac termo modernizacyjnych, w skład których wejdzie wymiana stolarki okiennej i ocieplenie budynku Szkoły Podstawowej nr 4.

2. Rewitalizacja osiedla Sródmiescie – Modernizacja obiektu kultury: Biblioteki Miejskiej i MOK

Zakres: docieplenie ścian i stropodachu budynku Miejskiego Ośrodka Kultury i Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej oraz remont Sali teatralno-kinowej budynku MOK.

3. Rewitalizacja osiedla Sródmiescie – Modernizacja i remont części wspólnych budynków mieszkalnych, os. przy ul. Skalskiej budynki 6-12, 7-21, Nullo 23, Bylicy 3 + remont jezdni, chodników, parkingi, mała architektura.

Zakres: budowa instalacji centralnego ogrzewania, ocieplenie budynku i odnowienie elewacji, odnowienie klatek schodowych.

4. Rewitalizacja osiedla Sródmiescie - Modernizacja i remont części wspólnych budynków mieszkalnych, osiedle przy ul. Nullo budynki 3, 3a, 5, 5a, Kosciuszki 14-Nullo 1, Kosciuszki 12 + remont jezdni, chodników, parkingi, mała architektura.

Zakres: wymiana pokrycia dachu wraz z wymianą wiezby dachowej, ocieplenie budynku i odnowienie elewacji, odnowienie klatek schodowych.

5. Rewitalizacja osiedla Sródmiescie - Modernizacja i remont części wspólnych budynków mieszkalnych, Osiedle Krakowskie Przedmieście budynki 12 a,b, 14, 14a. + remont jezdni, chodników, parkingi, mała architektura.

Zakres: wymiana pokrycia dachu wraz z wymianą wiezby dachowej, ocieplenie budynku i odnowienie elewacji, odnowienie klatek schodowych, adaptacja poddaszy na cele mieszkalne.

6. Rewitalizacja osiedla Sródmiescie – ul. Górnicza, ul. Sławkowska

Zakres: modernizacja ulic, chodników, terenów zielonych oraz obiektów mieszkalnych wraz z adaptacją poddaszy na cele mieszkalne w obiektach wchodzących w skład gminnych zasobów komunalnych.

„Centrum handlowe ul. Sławkowska”

Zadanie realizowane będzie następujące cele Programu: C.1, C.2, C.3, C.4, C.7

Zakres rzeczowy zadania „Centrum handlowe ul. Sławkowska”:

Lokalizacja galerii handlowej wraz z infrastrukturą dróg wewnętrznych, parkingów, ciągami zieleni publicznej, skwerem rekreacyjnym i placem zabaw przy ul. Sławkowskiej (podobszar 6), na terenach zdegradowanych nieużytków.

Projekty uzupełniające:

Do przestrzenno-gospodarczych projektów uzupełniających, które będą na pewno realizowane można zaliczyć:

- Przebudowa budynku i zagospodarowanie terenu obejmującego zabytkowy zespół dawnego Starostwa w Olsztynie,
- Punkt Informacji Turystycznej (ul. Florjanska 5),
- Modernizacja i rozbudowa segmentu środkowego budynku UMiG,
- Plac zabaw na terenie miasta – np. nawierzchnia piaskowa i ogrodzenie na placu zabaw w parku miejskim przy ul. Mickiewicza,
- Modernizacja i rozbudowa drogi powiatowej nr 1159 K ul. K.K.Wielkiego, III etap (od Banku BPH do ul. Polnej),
- Konserwacja i modernizacja infrastruktury Bazyliki p.w. św. Andrzeja Apostoła w Olsztynie wraz z obiektami przyległymi,

Do społecznych projektów uzupełniających, które będą na pewno realizowane można zaliczyć:

- Powierzenie prowadzenia placówki opiekunczo-wychowawczej dla dzieci ze Szkoły Podstawowej Nr 1, ul. Kantego 5, Szkoły Podstawowej Nr 4 ul. Nullo 36,
- Organizacja stałych zajęć sportowo-szkoleniowych w różnych dyscyplinach sportowych – Czarna Góra, MOSiR ul. Wiejska 1, Szkoły Podstawowej Nr 4 ul. Nullo 36,
- Wspieranie organizowanych imprez sportowo-rekreacyjnych – MOSiR ul. Wiejska 1, Czarna Góra, Szkoła Podstawowej Nr 4 ul. Nullo 36,
- Dofinansowanie obozów sportowych
- Organizacja prac społecznie – użytecznych – Szkoła Podstawowa Nr 1, ul. Kantego 5, Szkoły Podstawowej Nr 4 ul. Nullo 36, MOSiR ul. Wiejska 1, Gmina Olsztyn, UMiG Olsztyn, Rynek 1,
- Powołanie klubu integracji społecznej, ul. Szpitalna,
- Współpraca z Centrum Integracji Społecznej, ul. Bolesławska 23 w Kluczkach,
- Organizacja spotkań integracyjnych i motywacyjnych dla kobiet bezrobotnych – Centrum Kultury, ul. Szpitalna, UMiG Olsztyn, Rynek 1,
- Od Nowa – wsparcie kobiet powracających do aktywności zawodowej,
- Organizacja Olsztyńskiego Forum Organizacji Pozarządowych – UMiG Olsztyn, Rynek 1,
- Organizacja szkoleń dla organizacji pozarządowych – Centrum Kultury, ul. Szpitalna, UMiG Olsztyn, Rynek 1,

- Powołanie zespołu do opracowania wieloletniego programu współpracy Gminy Olkusz z organizacjami pozarządowymi,
- Powołanie Punktu Konsultacji i Wolontariatu dla organizacji pozarządowych – Centrum Kultury, ul. Szpitalna,
- Wspieranie działania Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Olkuszu – MOK, ul. Nullo, PiMBP w Olkuszu, ul. Nullo, Centrum Kultury, ul. Szpitalna,
- Wspieranie powstania Teatru dla Osób Niepełnosprawnych,
- Wspieranie powstania alternatywnych form wychowania przedszkolnego na obszarze rewitalizowanym.

Orientacyjny koszt przedsięwzięć:

Tab. 2. Zbiorczy plan finansowy

Lp.	Prioryte-ty w ramach kategorii zadan	Nazwa zadania	Inwestor	Okres realizacji	Koszt całkowity	w tym		Uwagi
						środki publiczne	środki prywatne	
1	1	Rewitalizacja i ochrona Olkuskiej Starówki	Gmina Olkusz	2009-2011	21.566.625	6.312.092	254.533	Projekt w partnerstwie z PTTK O/Olkusz. Zadanie może ubiegać się o dofinansowanie - 15.000.000,- w ramach MRPO.
2	2	Modernizacja parku „Czarna Góra”	Gmina Olkusz	2011-2013	35.469.000	20.469.000	0	Zadanie może ubiegać się o dofinansowanie - 15.000.000,- w ramach MRPO.
3	3a	Rewitalizacja osiedla Śródmieście - Termomodernizacja SP nr 4	Gmina Olkusz	2010	1.500.000	450.000	0	Zadanie może ubiegać się o dofinansowanie - 1.050.000,- w ramach MRPO.
4	3b	Rewitalizacja osiedla Śródmieście - Modernizacja obiektu kultury: Biblioteki Miejskiej i MOK	Gmina Olkusz	2009	3.540.940	898.794	0	Zadanie ubiega się o dofinansowanie - 2.642.146,- w ramach MRPO.
5	3c	Rewitalizacja osiedla Śródmieście – Modernizacja i remont części wspólnych budynków mieszkalnych, Os. Skalska budynki 6-12, 7-21, Nullo 23, Bylicy 3 + remont jezdni, chodników, parkingi, mała architektura	Gmina Olkusz i partnerzy: PGK Sp. z o.o., Wspólnoty mieszkaniowe, PEC	2009-2011	3.500.000	800.000	2.700.000	
6	3d	Rewitalizacja osiedla Śródmieście - Modernizacja i remont części wspólnych budynków mieszkalnych, Osiedle Nullo budynki 3,3a,5,5a, Kosciuszki 14-Nullo 1, Kosciuszki 12 + remont jezdni, chodników, parkingi, mała architektura	Gmina Olkusz i partnerzy: PGK Sp. z o.o., Wspólnoty mieszkaniowe	2009-2011	2.000.000	500.000	1.500.000	
7	3e	Rewitalizacja osiedla Śródmieście - Modernizacja i remont części wspólnych budynków mieszkalnych, Osiedle Krakowskie Przedmieście budynki 12, 12 a,b, 14, 14a. + remont jezdni, chodników, parkingi, mała architektura	Gmina Olkusz i partnerzy: PGK Sp. z o.o., Wspólnoty mieszkaniowe,	2009-2011	2.200.000	600.000	1.600.000	
8	3f	Rewitalizacja osiedla Śródmieście - ul. Górnicza, ul. Sławkowska	Gmina Olkusz	2015-2016	2.000.000	2.000.000	0	
9	4a	Centrum handlowe ul. Sławkowska - Budowa obiektu handlowo-usługowo-rozrywkowego, wraz z infrastrukturą dróg wewnętrznych i parkingów naziemnych i wielopoziomym w ramach budynku.	C.H. Olkusz Sp. z o.o.	2009-2011	90.000.000	0	90.000.000	
10	4b	Centrum handlowe ul. Sławkowska - Budowa skweru rekreacyjnego	C.H. Olkusz Sp. z o.o.	2010-2011	2.000.000	0	2.000.000	
11	4c	Centrum handlowe ul. Sławkowska - Budowa ciągu zieleni publicznej wraz z placem zabaw	C.H. Olkusz Sp. z o.o. oraz Gmina Olkusz	2011	500.000	250.000	250.000	

12	5	Rewitalizacja olkuskiej Starówki -Przebudowa ul. Szpitalnej	Gmina Olkusz	2008	1.700.000	1.700.000	0	Zadanie zrealizowane ze środków własnych gminy.
13	6	Rewitalizacja olkuskiej Starówki - Przebudowa ul. Świątokrzyskiej i ul. Szpitalnej (krótkiej) z budowa parkingu	Gmina Olkusz	2009	1.500.000	1.500.000	0	
14	7	Rewitalizacja olkuskiej Starówki - Modernizacja ul. Mickiewicza	Gmina Olkusz	2007-2008	1.150.000	1.150.000	0	Zadanie zrealizowane ze środków własnych gminy.
15	8	Konserwacja i modernizacja infrastruktury Bazyliki p.w. św. Andrzeja Apostoła w Olkuszu wraz z obiektami przyległymi	Parafia św. Andrzeja Apostoła w Olkuszu	2008-2016	2.730.000	40.000	2.690.000	40.000 - dofinansowanie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
16	9	Przebudowa budynku i zagospodarowanie terenu obejmującego zabytkowy zespół dawnego Starostwa w Olkuszu, Rynek 4	Starostwo Powiatowe i Gmina Olkusz	2009-2011	10.193.480	5.905.801	0	Zadanie ubiega się o dofinansowanie - 4.287.679,- w ramach MRPO.
17	10	Modernizacja i rozbudowa segmentu środkowego budynku UMIG	Gmina Olkusz	2009-2011	5.000.000	5.000.000	0	
18	11	Plac zabaw na terenie miasta – nawierzchnia piaskowa i ogrodzenie na placu zabaw w parku miejskim przy ul. Mickiewicza	Gmina Olkusz	2008	57.200	57.200	0	Zadanie zrealizowane ze środków własnych gminy.
19	12	Modernizacja i rozbudowa drogi powiatowej nr 1159 K ul. K.K.Wielkiego, III etap (od Banku BPH do ul. Polnej)	Starostwo Powiatowe	2008-2009	3.000.000	3.000.000	0	Trwa realizacja zadania.
20	1.	Program ochrony zabytkowego centrum Olkusza	Gmina Olkusz	2009-2013	500.000	500.000	0	Program w oparciu o środki własne gminy.
21	2.	Punkt Informacji Turystycznej (ul. Floriańska 5)	Gmina Olkusz	2009	20.000	20.000	0	Projekt systemowy Małopolskiego Urzędu Marszałkowskiego.
22	1	Powierzenie prowadzenia placówki opiekunczo – wychowawczej dla dzieci ze Szkoły Podstawowej Nr1, ul. Kantego 5, Szkoły Podstawowej Nr4, ul. Nullo 36	Parafia pw. św. Andrzeja Apostoła, Gmina Olkusz	2008-2016	772.860	538.000	234.860	
23	2	Organizacja stałych zajęć sportowo – szkoleniowych w różnych dyscyplinach sportowych – Czarna Góra, MOSiR ul. Wiejska 1, Szkoły Podstawowej Nr4 ul. Nullo 36	Gmina Olkusz, IKS Olkusz, LKS Klos, MKS Nadzieja, UKS Gwarek,	2008-2016	4.320.000	4.320.000	0	Zadanie w oparciu o środki własne gminy.
24	3	Wspieranie działania Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Olkuszu – MOK, ul. Nullo, PiMBP w Olkuszu, ul. Nullo, Centrum Kultury, ul. Szpitalna Beneficjent - MOK	MOK, PiMBP	2008-2013	102.026	102.026	0	Zadanie w oparciu o środki własne gminy.
25	4	Wspieranie organizowanych imprez sportowo – rekreacyjnych – MOSiR ul. Wiejska 1, Czarna Góra, Szkoła Podstawowej Nr4 ul. Nullo 36	Gmina Olkusz, MOSiR, LKS Klos, UKS Gwarek, LKS Pomorzanie,	2008-2016	86.500	86.500	0	Zadanie w oparciu o środki własne gminy.
26	5	Dofinansowanie obozów sportowych – Tresna k. Żywca, Bocheniec k. Kielc, Ostroróg	OLKS Pomorzanie, MUKS Ilkus, IKS Olkusz, ZHP	2008-2016	480.527	260.000	220.527	

27	6	Organizacja prac społecznie – użytecznych – Szkoła Podstawowa Nr 1, ul. Kantego 5, Szkoły Podstawowej Nr4 ul. Nullo 36, MOSiR ul. Wiejska 1, Gmina Olkusz, UMiG Olkusz, Rynek 1	Stowarzyszenie Res Sacra Miser, OPS, MOSiR, SZE	2008-2013	272.074	136.037	136.037	
28	7	Organizacja Olkuskiego Forum Organizacji Pozarządowych – UMiG Olkusz, Rynek 1	Gmina Olkusz	2008-2016	44.099	44.099	0	Zadanie w oparciu o środki własne gminy.
29	8	Organizacja szkolen dla organizacji pozarządowych – Centrum Kultury, ul. Szpitalna, UMiG Olkusz, Rynek 1	Gmina Olkusz	2008-2016	55.000	55.000	0	Zadanie w oparciu o środki własne gminy.
30	9	Powołanie zespołu do opracowania wieloletniego programu współpracy Gminy Olkusz z organizacjami pozarządowymi	Przedstawiciele olkuskich org. pozarządowych, Gmina Olkusz	2008	0	0	0	Zadanie bezkosztowe.
31	10	Powołanie Klubu integracji społecznej, ul. Szpitalna	Gmina Olkusz, OPS, PUP	2009-2016	800.000	800.000	0	Zadanie w oparciu o środki własne gminy.
32	11	Współpraca z Centrum Integracji Społecznej Klucze, ul. Bolesławska 23	Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne Klucze, Gmina Olkusz, OPS, PUP	2009-2013	110.512	110.512	0	
33	12	Organizacja spotkań integracyjnych i motywacyjnych dla kobiet bezrobotnych – Centrum Kultury, ul. Szpitalna, UMiG Olkusz, Rynek 1	Organizacje pozarządowe wyłonione w konkursie	2009-2011	10.000	10.000	0	Zadanie w oparciu o środki własne gminy.
34	13	Od Nowa – wsparcie kobiet powracających do aktywności zawodowej	Gmina Olkusz, PUP, OPS	2009	200.000	170.000	30.000	170.000 - dofinansowanie z EFS
35	14	Powołanie Punktu Konsultacji i Wolontariatu dla organizacji pozarządowych – Centrum Kultury, ul. Szpitalna	Gmina Olkusz	2009-2016	470.000	470.000	0	Zadanie w oparciu o środki własne gminy.
36	15	Wspieranie powstania Teatru dla Osób Niepełnosprawnych	Stowarzyszenie Wszyscy dla Wszystkich, Stowarzyszenie Otwartych Serc, Aktywnych Kobiet SOS, Polski Związek Niewidomych, Gm. Olkusz	2009-2013	110.000	110.000	0	Zadanie w oparciu o środki własne gminy.
37	16	Wspieranie powstania alternatywnych form wychowania przedszkolnego na obszarze rewitalizowanym	Osoby fizyczne, stowarzyszenia	2009-2016	1.432.365	1.432.365	0	Zadanie w oparciu o środki własne gminy.

	priority w ramach zadań społecznych
	priority w ramach zadań gospodarczych
	priority w ramach zadań przestrzennych

2. WSTEP

Lokalny Program Rewitalizacji Olkusza, na lata 2008-2016 został przygotowany w odpowiedzi na zaobserwowane w Olkuszu zjawiska kryzysowe. W wyniku ilościowej analizy przestrzennego zróżnicowania problemów społeczno-gospodarczych, a także uwzględniając dodatkowe kryteria jakościowe, wyznaczono obszar, który w pierwszej kolejności przeznaczony będzie do rewitalizacji. Analiza przestrzenna została wykonana przy użyciu oprogramowania typu GIS, w oparciu o danebrane w Urzędzie Miasta i Gminy oraz Powiatowym Urzędzie Pracy, Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, Powiatowej Komendzie Policji, Starostwie Powiatowym, oraz innych bazach danych.

Wykorzystanie systemu GIS pozwoliło na rzetelne wskazać natężenia zjawisk kryzysowych w mieście. Obszar przeznaczony do rewitalizacji został zdelimitowany przy wykorzystaniu zasad wskazanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego w dokumentach pt.: *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań wyczerpujących mieszkalnictwa*.

Program został przygotowany w oparciu o *Metodykę przygotowywania i oceny programu rewitalizacji w ramach MRPO 2007-2013*, przygotowaną przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, a także odniesiony do przygotowanych przez Urząd Marszałkowski kryteriów oceny programów rewitalizacji dla Działania 6.1. Schemat A.

Wykorzystanie powyższej metodologii ma na celu umożliwienie aplikowania o środki na *Projekty realizowane wyłącznie w ramach programów rewitalizacji* (MRPO Działanie 6.1.A). Ponadto w ramach programu zarysowano jednak znacznie szerszą perspektywę, wskazując listę działań, które doprowadza do wyprowadzenia wskazanego obszaru ze stanu kryzysowego, a które finansowane będą z innych źródeł (środki prywatne, innych instytucji publicznych, środki z innych działań w ramach MRPO oraz innych funduszy pomocowych).

LPR dla Olkusza został wykonany w 2008 r. przez Instytut Rozwoju Miast w Krakowie, przy istotnym wsparciu pracowników Urzędu Miasta i Gminy Olkusz. Po zebraniu danych przeprowadzona została analiza przestrzenna oraz wskazano obszar przeznaczony do rewitalizacji. Następnie przeprowadzono trzyetapowe konsultacje społeczne, w trakcie których przedyskutowano z lokalną społecznością proponowane projekty. Ważnym elementem konsultacji był także proces angażowania poszczególnych partnerów do realizacji projektów uzupełniających.

Efektom tak zrealizowanych prac było ustalenie listy 5 projektów kluczowych, mających przyczynić się do zasadniczej zmiany obliczenia części miasta oraz listy 25 projektów uzupełniających zarówno społecznych jak i gospodarczych oraz przestrzennych, które realizowane przez Gminę Olkusz i partnerów inwestycyjnych umożliwią zrównowagony, kompleksowy i komplementarny rozwój wskazanego obszaru.

3. DIAGNOZA UWARUNKOWAN ROZWOJU MIASTA I CHARAKTERYSTYKA OBECNEJ SYTUACJI NA OBSZARZE OBJEKTU REWITALIZACJA

Delimitacja obszarów kryzysowych wymaga przeprowadzenia diagnozy dla całego miasta. Dopiero po uchwyceniu rodzaju problemów ich skali oraz miejsc występowania możliwe jest wskazanie obszaru kryzysowego który w pierwszej kolejności wymaga podjęcia interwencji. Opisanie zagadnień społeczno-gospodarczych, kulturowych i przyrodniczych, a także ich zróżnicowania w skali miasta pozwala na szersze spojrzenie na możliwości rozwiązywania problemów. Zjawiska, o ile było to możliwe z uwagi na dostępność danych – analizowano z wykorzystaniem narzędzi typu GIS. Wszystkie informacje, o ile nie zaznaczono inaczej, dotyczą miasta Olkusz.

3.1 Zagospodarowanie przestrzenne:

3.1.1. Uwarunkowania ochrony środowiska

Ocena aktualnego stanu środowiska, jego funkcjonowania i jakości poszczególnych komponentów stanowi jeden z elementów kompleksowej diagnozy miasta przeprowadzonej na potrzeby lokalnego programu rewitalizacji. Analizę przeprowadzono ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień kryzysowych – np. stopnia degradacji środowiska miasta. Na tej podstawie wskazano charakterystyczne uwarunkowania, zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne wpływające na jakość życia mieszkańców oraz aktywizację turystyki i rekreacji.

Oceny aktualnego stanu środowiska dokonano w oparciu o dane zawarte w specjalistycznych opracowaniach z tego zakresu. Wykorzystano raporty i informacje o stanie środowiska publikowane przez WIOS oraz PSSE w Krakowie, „Program ochrony środowiska” wraz z „Planem gospodarki odpadami dla miasta i gminy Olkusz na lata 2005-2008” przyjęte uchwałą Rady Miasta nr XXVI/300/2004 z dnia 2 czerwca 2004 roku, „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy” (uchwała nr XXXIV/279/97 z dnia 27 lutego 1997 z późniejszymi zmianami) oraz inne specjalistyczne opracowania wymienione w bibliografii.

3.1.1.1. Ogólna charakterystyka miasta

Olkusz – miasto powiatowe, siedziba organów Miasta i Gminy – położony jest w północno-zachodniej części województwa Małopolskiego, na zachodnich rubieżach Wyzyny Krakowsko-Częstochowskiej, nad rzeką Baba, około 45 km na północ od Krakowa, przy drodze krajowej 94 i przy drogach wojewódzkich 783 i 791. Miasto składa się z 10 osiedli: Centrum, Śródmieście, Pomorzany, Glinianki, Czarna Góra, Słowiki, Młodych, Tysiąclecia, Skalskie i Wschód (mapa 1).

Powierzchnia miasta Olkusz w granicach administracyjnych wynosi 25,63 km², natomiast liczba mieszkańców – według danych z bazy PESEL na 1.03.2008 r. wynosi 37 799 osób.

Olkusz jest siedziba powiatu i gminy miejsko-wiejskiej. Miasto leży 45 km na północno-zachód od Krakowa. W przeważającej części graniczy z sąsiedztwami gminy Olkusz. W części północnej i zachodniej granica przebiega z gminą Klucze i Bolesław. Miasto położone jest na średniej wysokości 375 m n.p.m.. Od północy otoczone jest wzniesieniami: Pomorskie Skąły, Soborowa Góra, Rabsztyńska Góra a od południa zamknięte jest falistym płaskowyzem.

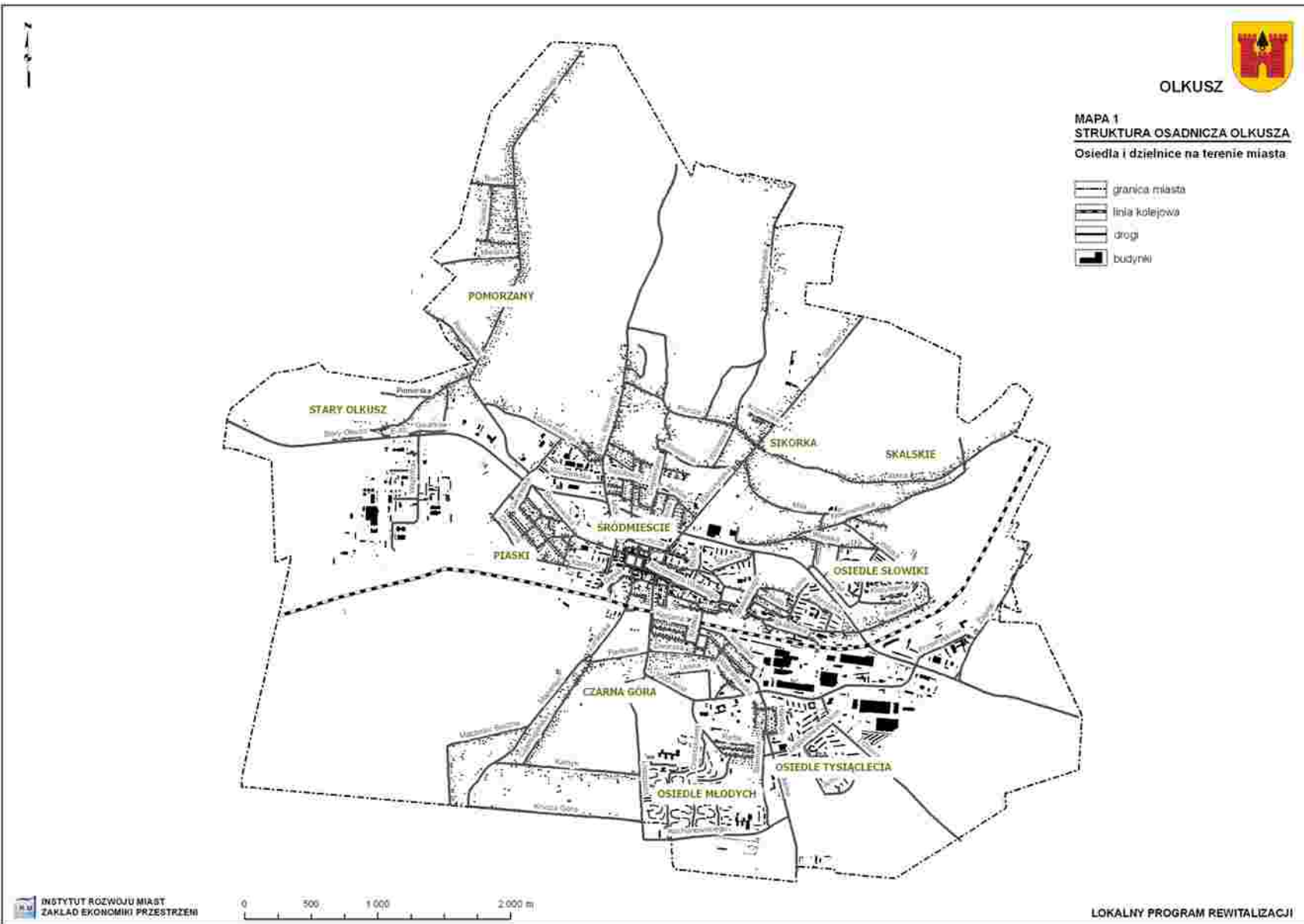
Pod względem liczby ludności miasto zajmuje 6 miejsce w województwie. Liczba ludności wynosi 37 294 osób (GUS, 2007 r.) co stanowi 32,7% ludności powiatu i 74,6% ludności gminy. Gęstość zaludnienia wynosi 1453 osób/km² natomiast w sołectwach otaczających miasto 334 osób/km².

Olkusz posiada dogodne położenie komunikacyjne. Znajduje się w połowie drogi pomiędzy Katowicami a Krakowem, przy linii kolejowej Kielce-Katowice, która dzieli miasto na dwie części. Przez miasto przechodzi także Linia Hucisko-Szerokotorowa (LHS) mająca swój początek w nieodległym Sławkowie. Na stacji Olkusz funkcjonuje przystanek osobowy LHS. Połączenie miasta z autostradą A4 stanowi droga wojewódzka 791 na długości około 20km. Sieć drogową uzupełniają drogi powiatowe i gminne. Miasto posiada połączenia autobusowe dalekobieżne z województwem śląskim, wielkopolskim, łódzkim, pomorskim, zachodniopomorskim, świętokrzyskim, lubelskim, dolnośląskim, podkarpackim.

Olkusz jest średniowiecznym miastem górniczym. Obecnie jest jednym z najważniejszych ośrodków górnictwa rud cynkowo-olowiowych w Polsce (kopalnia rud metali nieżelaznych „Olkusz-Pomorzany” należąca do Zakładów Górniczo-Hutniczych „Bolesław” w Bukownie). Z pozostałych zakładów przemysłowych na uwagę zasługuje fabryka naczyń „Emalia” S.A. oraz fabryka wentylatorów „OWENT”. Miasto jest także lokalnym ośrodkiem handlowym i usługowym z rozwijającym się sektorem drobnego przemysłu i rzemiosła.

Przemysł skoncentrowany jest głównie na obrzeżach miasta w jego zachodniej i wschodniej części. Natomiast w centrum miasta zlokalizowane są placówki handlowe i obiekty użyteczności publicznej oraz zabudowa mieszkaniowa.

Stopień przekształcenia naturalnego krajobrazu i środowiska w mieście jest

wysoki. Po II wojnie światowej nastąpił szybki rozwój Olkusza. W latach 60. rozpoczęto budowę kopalni „Olkusz”, później „Pomorzany” oraz osiedli mieszkaniowych przeznaczonych dla pracowników śląskich zakładów przemysłowych. Rozbudowano fabrykę naczyń oraz postawiono ogromne hale wytwórni wentylatorów. Dzięki temu liczba mieszkańców wzrosła z 10 tysięcy w latach powojennych do prawie 38 tysięcy obecnie. Rozwój przemysłu niekorzystnie odbił się na środowisku naturalnym. Dzisiaj w rejonie miasta częstym zjawiskiem są poważne szkody górnicze, zaburzona została również równowaga hydrologiczna rzek.

Wśród zabudowy miejskiej dominuje zabudowa blokowa, wielorodzinna oraz zabudowa jednorodzinna, a także zagrodowa rozproszona skupiskami budynków przy ciągach komunikacyjnych (osiedle Pomorzany, Skalskie). W strukturze użytkowania gruntów duża część zajmują tereny przemysłowe. Grunty rolne dominują w części północnej, zaś w części południowej miasta duży udział mają lasy. Miasto otoczone jest od zachodu i południa silnie przekształconymi przez człowieka kompleksami lasów – przeważnie borów sosnowych. Spełniają one funkcje bioklimatyczną i sanitarną. Funkcje rekreacyjną obecnie spełniają lasy po wschodniej części miasta.

Olkusz położony jest w jednej z piękniejszych części Polski. Przez gminę przebiegają następujące szlaki turystyczne: „Orlich Gniazd”, „Warowni Jurajskich”, „Powstanców 1863 roku”, „Gwarków”, „Pustynny”, „Partyzancki”, „Krajoznawczy”, „Transjurajski szlak konny” oraz szlaki rowerowe na następujących trasach:

- Olkusz – Rabsztyn – Jaroszowiec – Golczowice – Chechło – Klucze – Bogucin Duży – Bogucin Mały – Olkusz (33 km);
- Olkusz – Klucze – Hutki – Kanki – Zamek Ogrodzieniec – Olkusz (50 km).

Trasy są niezbyt trudne i jako takie dostępne dla każdego turysty, obfitują w wiele urokliwych miejsc i punktów widokowych (ruiny zamków, naturalne skalki wapienne, jaskinie). Wszystkie szlaki związane są z centralnym położeniem miasta w ciągnącym się od Krakowa przez Olkusz po Wielun Zespole Jurajskich Parków Krajobrazowych, ekologiczno-kulturowym systemie przyrodniczych obszarów chronionych. Na północny zachód od miasta rozciąga się ujęcie ekologiczne – Pustynia Błędowska. Wschodnie krańce miasta porastają lasy ochronne – bory sosnowe i lasy bukowo-jodłowe najlepiej zachowane w rejonie wsi Rabsztyn i Pazurek. Stanowią jedną z większych atrakcji turystycznych ziemi olkuskiej. Na południe od miasta rozciąga się malownicza dolina rzeki Sztoly z meandrami i rozlewiskami.

3.1.1.2. Położenie fizyczno-geograficzne

Olkusz położony jest w zachodniej części mezoregionu Wąwoziny Olkuskiej należącej do Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, która kończy się w tej części wyraźnym progiem denudacyjnym dochodzącym do wysokości względnej 60-80 metrów.

Wierzchowina wyzny jest falista. Ponad jej powierzchn wznosza sie nieliczne ostanowce skalki wapienne (Pomorskie Skaly, Rabsztynska Góra). W bezposredniej okolicy Olkusza próg denudacyjny jest silnie rozczlonkowany, suche dolinki wkraczaja w glab wyzny wyodrebniajac poszczegolne wzniesienia (Gó Pomorska, Czarna Góra, Sikorka, Rabsztynska Góra, Becowa Góra) formujac mikro egion Wzgórz Rabsztynskich. Na poludnie od wzgórz rozciaga sie slabo rozczlonkowany, falisty Plaskowyz Suloszowski formujacy krajobraz poludniowej czesci miasta (mapa 2).

3.1.1.3. Różnorodność biologiczna i krajobrazowa

? System obszarów i obiektów chronionych. Korytarze ekologiczne

W granicach miasta wystepuja formy ochrony przyrody ustanowione w rozumieniu przepisów *Ustawy o ochronie przyrody*, które sankcjonuja ochrone i zachowanie naturalnego krajobrazu stanowiac osobliwosci turystyczne. Ochrona obszarowa w formie parku krajobrazowego i otuliny objete jest okolo 30% powierzchni miasta (mapa 3).

Pólnocny fragment miasta z wyodrebnionym suchymi dolinami i wzgórzem Pomorskich Skalek włączony zostal do Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd nalezacego do ZJPK. Cele ochrony wymienionego obszaru oraz zakazy i nakazy obowiazujace na nim ustala rozporzadzenie wojewody powolujace park. Oprócz przyrodniczych wskazuje sie zwykle spoleczne cele ochrony obszaru, polegajace na promowaniu i rozwijaniu na nim funkcji takich jak turystyka, wypoczynek i rekreacja. Wymieniany obszar jest predysponowany do pelnienia tych funkcji, ale obecnie nie posiada odpowiedniej infrastruktury towarzyszacej.

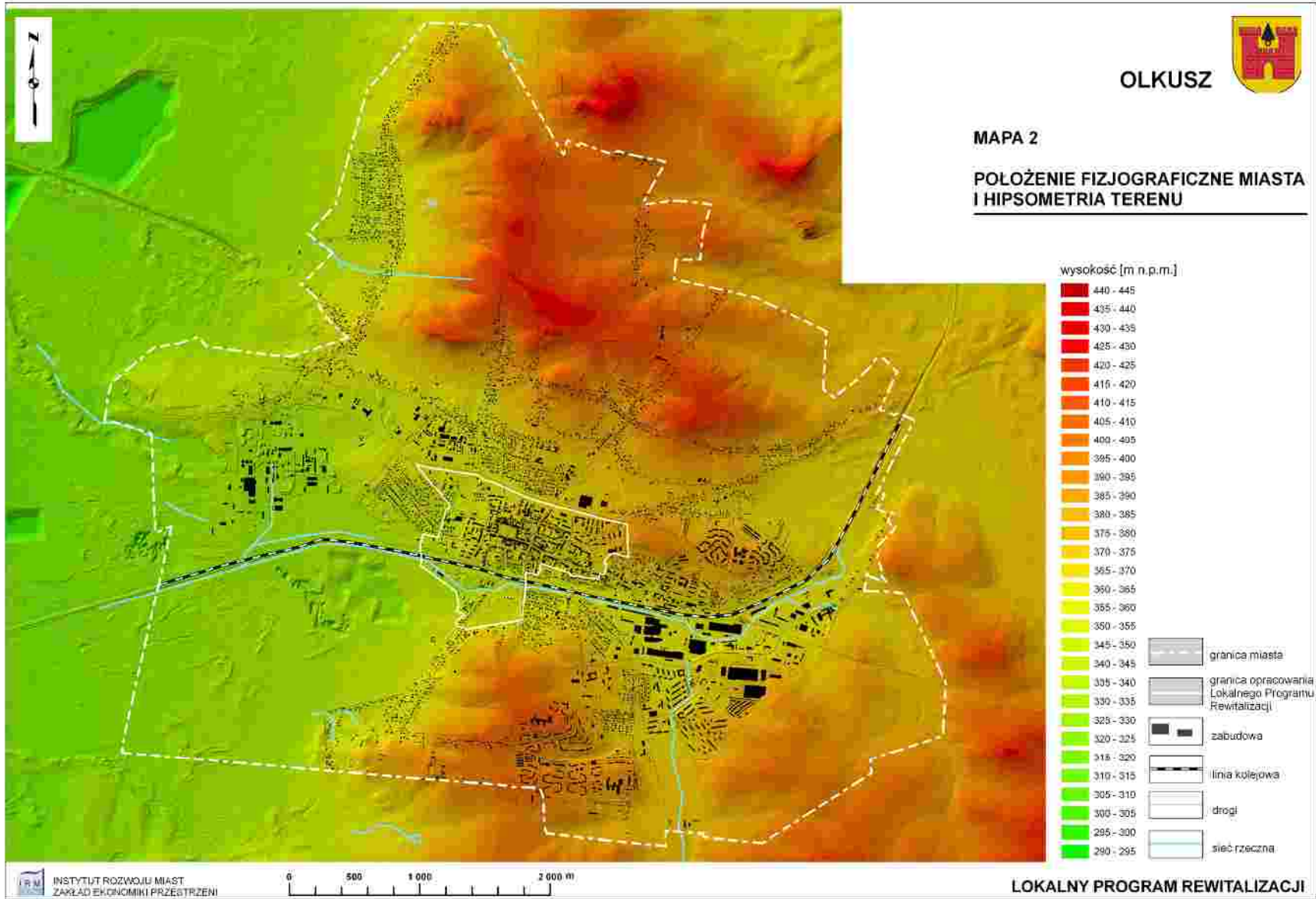
Obszar polozony na północ od ulicy Stary Olkusz, Parcze, Kopernika, Jasna, polozony jest w otulinie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd. Otuline graniczaca z forma ochrony przyrody wyznacza sie w celu zabezpieczenia jej przed zagrozeniami zewnetrznymi wynikajacymi z dzialalnosci czlowieka. Najcenniejsze walory srodowiska wynikajace z polozenia na Jurze Krakowsko-Czestochowskiej wystepuja w północnej czesci miasta polozonej w mikroregionie Wzgórz Rabsztynskich.

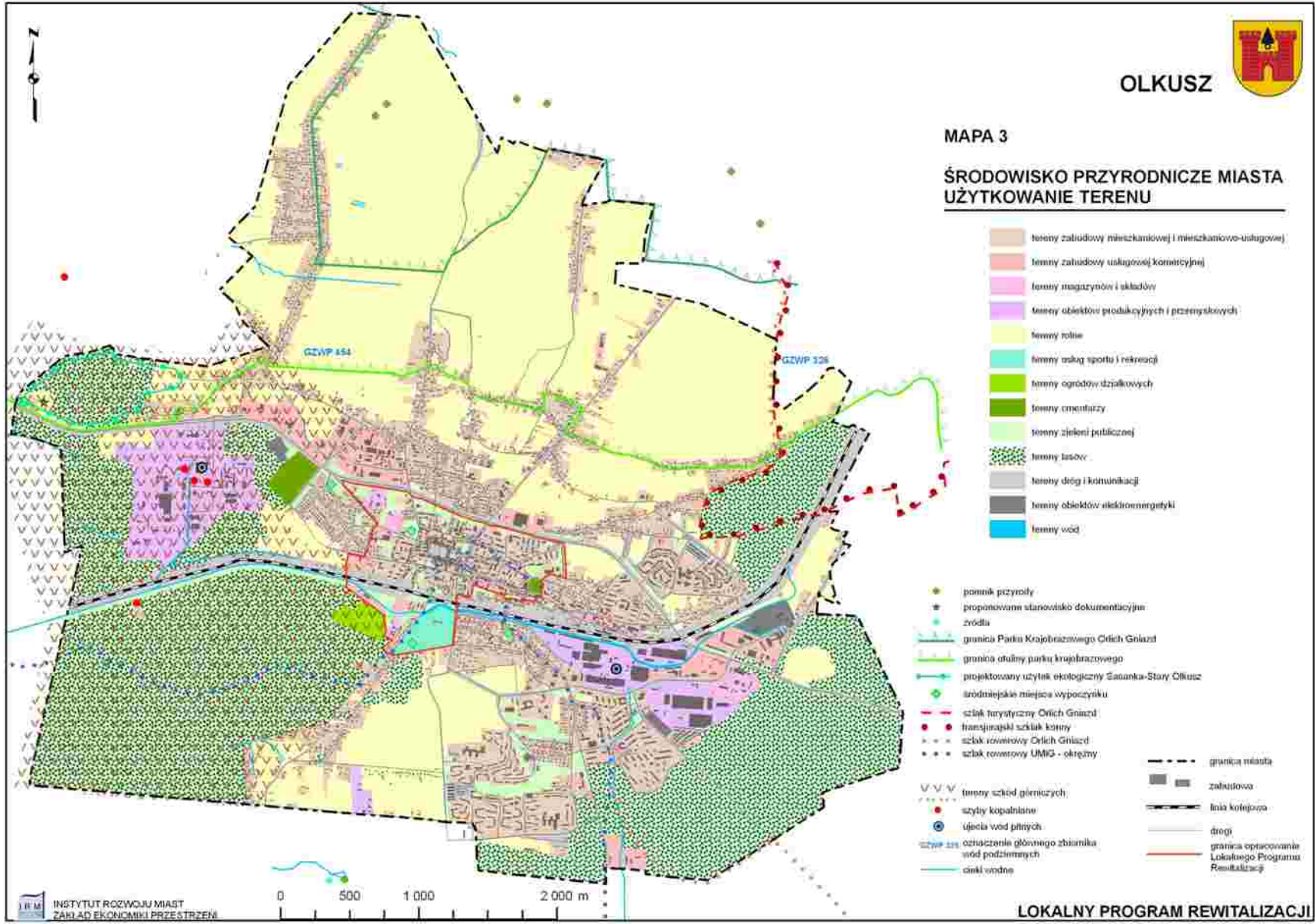
Z pozostalych form prawnej ochrony przyrody w Olkuszu wymienic nalezy:

- pomnik przyrody nieozywionej – zespól 9 ostanowczych skalek wapiennych – „Pomorzanskie Skaly”,
 - pomnik przyrody zywej – lipa drogistna przy cmentarzu im. Kazimierza Wielkiego,
- Inne prawnie chronione obszary i obiekty na terenie miasta nie wystepuja.

Obecnie projektuje sie utworzenie nastepujacych form ochrony przyrody:

- projektowany uzytek ekologiczny „Sasanka – Stary Olkusz” o powierzchni okolo 33 ha. Obejmuje swym zasiegiem teren sredniowiecznej eksploatacji rud srebra, cynku i olowiu. Pozostaly tutaj slady po dawnych wyrobiskach i szybach kopalnianych w postaci okolo 100 warpi, czyli regularnych zaglebień. Osobliwoscia terenu jest

występowanie gatunku chronionego – sasanki otwartej *Pulsatilla patens*. Północna granice użytku ekologicznego stanowi sztolnia Ponikowska. Wśród sosnowych lasów, z nawet 150 letnimi drzewami rosną między innymi także rośliny jak pleszczotka górską, goryczka, dziewięcisz bezłodygowy, głowienka, widłaki, storczyk, leniec alpejski. Range wartości przyrodniczej tego obszaru podkreśla zakwalifikowanie go do chronionych ostoj przyrody o znaczeniu europejskim w sieci CORINE Biotopes (442 r) z motywem ochrony ukierunkowanym na siedlisko lasne oraz murawy i łąki.

- projektowane stanowisko dokumentacyjne przyrody nieożywionej – Stary Olkusz (kamieniołom) – odsłonięcie wapieni gogolińskich w nieczynnym kamieniołomie. W pobliżu, nad nieistniejącą dziś rzeczką Brodek położona była prastara osada górnicza z zachowanymi śladami grodziska i późniejszym gotyckim kościołem.

Specjalne działania związane z ochroną innych rzadkich gatunków flory i fauny nie są prowadzone. Ochronie tej sprzyjają działania prowadzone na gruntach lasnych przez nadleśnictwo Olkusz oraz Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych.

Miasto położone jest poza zasięgiem przyrodniczych obszarów chronionych w międzynarodowych sieciach przyrodniczych NATURA 2000 i ECONET-PL. Najbliższy obszar NATURA 2000 stanowi Pustynia Błędowska (PLH120014) oraz las Jaroszewiec (PLH120006), gdzie projektuje się dwa rezerваты przyrody („Januszkowa Góra” i „Pazurek”).

Na obszarze miasta i w jego otoczeniu nie ma dolin rzecznych z ukształtowaną obudową biologiczną mogących pełnić funkcje lokalnych korytarzy ekologicznych. Zwarte kompleksy lasne oraz łąki i pola uprawne otaczające Olkusz i jego okolice stanowią obszar węzłowy międzynarodowego korytarza ekologicznego Jury Krakowsko-Częstochowskiej (krajowego korytarza południowo-centralnego). Jest to biocentrum tego obszaru.

? Flora i fauna

Ingerencja człowieka doprowadziła do przemiany szaty roślinnej w rejonie Olkusza. Naturalne zbiorowiska roślinne na obszarze miasta prawie nie występują. Większość to zbiorowiska zastępcze i wtórne (łąki, pastwiska, pola uprawne, zarosła śródpolne), do których należą także lasy gospodarcze. Niektóre zbiorowiska nielesne na skutek długotrwałego użytkowania przekształciły się w zbiorowiska o stosunkowo wysokich walorach florystycznych i obecnie posiadają charakter półnaturalny. Najczęściej występują one na obszarach gdzie wykształciła się mozaika siedlisk na skutek współwystępowania obszarów o dużym zróżnicowaniu warunków w glebowych i wilgotnościowych.

Lasy zajmują 28% powierzchni miasta. Największy udział w drzewostanach stanowi sosna pospolita (73,4%). Drugim gatunkiem pod względem zajmowanej powierzchni jest buk zwyczajny (11,3%). Cała powierzchnia lasna zajmuje lasy zaliczone do grupy lasów ochronnych w kategorii – lasy uszkodzone przez przemysł. Stosunkowo mały jest przeciętny zapas i przyrost drzewostanów. Wiąże się to ze słabymi siedliskami

oraz silnym oddziaływaniem na lasy zanieczyszczeń przez lasy. Na części obszaru w wyniku działalności górniczej prowadzonej przez Zakłady Górniczo-Hutnicze „Bolesław” zdegradowane zostały lub ograniczona została wartość użytkowa gruntów leśnych.

Pomimo iż miasto znajduje się w zasięgu oddziaływania nieczyszczeń przemysłowych drzewostany we wschodniej części miasta charakteryzują się dobrą zdrowotnością. Celem gospodarki leśnej prowadzonej przez nadleśnictwo na tym obszarze jest utrzymanie biologicznego życia lasów i przebudowa drzewostanów w kierunku bardziej odpornych na zanieczyszczenia przemysłowe.

Skład gatunkowy runa leśnego jest ubogi. Runo ma charakter trawiasty i krzewinkowy. Na uwagę zasługują widłaki, storczyki (kraszczyk szerokolistny i rdzawoczerwony), korzeniówka pospolita. Gatunkami chronionymi są m.in. sasanka, dziewiecsil, głowienka.

Jednym z fenomenów flory Wyżyny Olkuskiej jest ilość i zróżnicowanie roślin tu występujących. Spotkać można około 1600 gatunków roślin naczyniowych, endemitów i reliktywów oraz gatunków kserotermicznych. Na tym terenie występuje podwyższone stężenie metali ciężkich w glebie, stąd obecność flory galmanowej – niskich muraw przystosowanych do zwiększonego stężenia cynku, ołowiu i kadmu w glebie. Obok tej roślinności spotyka się rośliny należące do flory górskiej.

Świat zwierząt reprezentowany jest na Wyżynie Olkuskiej przez przedstawicieli wszystkich grup systematycznych. Występuje tu między innymi 200 gatunków ptaków, 50 gatunków ssaków, 14 gatunków płazów oraz 7 gatunków gąsienic, owadów i bezkręgowców. Te ostatnie reprezentowane są przez przedstawicieli zarówno wschodniej jak i zachodniej części kontynentu euroazjatyckiego.

Obszarom zabudowanym towarzyszą zbiorowiska roślinności ruderalnej i segetalnej oraz zieleni przydomowej i zieleni terenów publicznych. Na terenie miasta brak jest większych form zieleni urządzonej. Są to głównie kwatery i park miejski oraz zieleni towarzysząca zabudowaniom mieszkalnym.

Do ważniejszych obszarów publicznej zieleni urządzonej zalicza się park Czarna Góra przy osrodku sportowo-rekreacyjnym, park im. Buchowieckiego przy ul. Sławkowskiej, stary cmentarz oraz skwer Krasickiego.

? Krajobraz

Rzeźba terenu jest najbardziej wyrazistą cechą kształtującą krajobraz obszaru miasta. Miasto położone jest na wierzchołkach różnorodnym systemem suchych dolinek, z której wylaniają się w części północnej pojedyncze ostancowe formy skalne. Nachylenia stoków zwykle nie przekraczają 12%, a na wierzchołkach 2%. W naturalnej rzeźbie występują różne formy eoliczne, stworzone przez wiatry w postaci falistych powierzchni piaszków pokrywowych i drobnych, nieregularnych wydm.

Obszar jest silnie przekształcony przez przemysł. Już od wczesnego średniowiecza prowadzono tu powierzchniową eksploatację rud srebra i ołowiu. Na

powierzchni terenu dominują dobrze zachowane pozostałości po wyrobiskach i szybkach kopalnianych w kształcie regularnych, owalnych zagłębień o głębokości 2÷3 metry i średnicy 4÷5 metrów. Dookoła nich są usypane ziemne pierścienie o wysokości do 1 metra. Formy te tworzą specyficzny krajobraz warpiowy.

Górnicza działalność spowodowała znaczne przekształcenie rzeźby. Wydobycie rud prowadzone było płytko pod powierzchnią terenu. Poziomy eksploatacyjne obejmują 8÷130 m p.p.t. Leże zapadliskowe reprodukowano w piaskach wytworzyły system bezodpornych lokalnych zapadlisk.

Inną, ciekawą formą antropogeniczną znajdującą się w sąsiedztwie granicy Olkusza jest Sztolnia Ponikowska, której przypominające parów ślady znajdują się w lesie między Starym Olkuszem a Pomorzanami.

Na Starym Olkuszu natknąć się można na pozostałości kołni Feliks oraz Józef, która zbudowano na początku XIX wieku, a czynna była jeszcze przed II wojną światową – haldy, ślady po szybkach i pluczkach, które istniały tu do końca XIX wieku widoczne są na początku ulicy Długiej.

Obecnie znaczna część obszaru miasta zajmują tereny za inwestowane (tab. 3). W celu odnowy zasobów zieleni jako cennego elementu kompozycji krajobrazu miasta podejmuje się szereg działań zagospodarowania zieleni nowych terenów w Olkuszu oraz przebudowę już istniejących. Zagospodarowano zielenią m.in.: rejon kopca Kosciuszki, teren parkingu przy Starówce, dolinę na osiedlu Młodych, teren drogi chrzanowskiej w rejonie osiedla Młodych, teren przy ul. Nalkowskiej w rejonie osiedla zdrowia oraz teren wzdłuż drogi nr 94. Prowadzi się sukcesywnie przebudowę terenów zieleni miejskiej gatunkami iglastymi i cenniejszymi liściastymi.

Tab. 3. Użytkowanie gruntów na terenie miasta

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia	
	[ha]	% pow.
Tereny zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej jednorodzinnej	316,1	12,40
Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	80,9	3,17
Tereny usług publicznych	40,5	1,59
Tereny sportu i rekreacji	9,1	0,36
Tereny dróg i parkingów	149,9	5,88
Tereny kolejowe	63,0	2,47
Tereny przemysłowe	114,8	4,50
Tereny usług komercyjnych	80,4	3,15
Tereny infrastruktury technicznej i komunalnej	10,1	0,40
Razem tereny za inwestowane	864,8	33,9
Tereny rolne	901,7	35,36
Tereny lasów	714,3	28,01
Tereny wód	6,2	0,24
Cmentarze	7,4	0,29
Ogródki działkowe	6,7	0,26
Zielen publiczna	49,3	1,93
Razem tereny biologicznie czynnej	1685,6	66,10

Zródło: opracowanie własne

3.1.1.4. Zasoby wodne

? Wody podziemne

Omawiany obszar znajduje się w regionie hydrogeologicznym krakowsko-sląskim. Wyróżnia się tu cztery pietra wodonosne: paleozoiczne, triasowe, jurajskie i czwartorzędowe.

Czwartorzędowy horyzont wodonosny występuje w piaskach wodnolodowcowych. Uległ on całkowitemu osuszeniu w bezpośrednim sąsiedztwie kopalni. Nie ma praktycznego znaczenia użytkowego.

Pod względem zasobów wód podziemnych na obszarze gminy Olkusz duże znaczenie mają zbiorniki: czwartorzędowy, jurajski, triasowy oraz paleozoiczny.

Jeszcze niedawno z węglanowych utworów triasu pozyskiwano duże ilości wód podziemnych bardzo dobrej jakości. Wydobywanie rud metali w kopalniach „Olkusz” i „Pomorzany” wymusiło zejście z drenazem wód do poziomu 180 m n.p.m. Wskutek działalności górniczej wokół kopalni wytworzył się rozległy lej depresji, który praktycznie objął zasięgiem nie tylko gminę Olkusz ale również Bukowno, Bolesław, Klucze. Stopniowo wzrastała chłonność górotworu w strefie leja depresyjnego obejmująca wszystkie pietra hydrogeologiczne.

Z węglanowymi utworami jury i triasu związane jest występowanie źródeł szczelinowych i krasowych. Ich wydajność jest zróżnicowana. Część z nich zanikła na skutek działalności górniczej kopalni. Większość to źródła o małej i średniej wydajności, od 0,5 do 10 l/s. Dwa z nich zlokalizowane są na Osiedlu Pomorzany.

Na terenie miasta odwierconych jest kilka studni głębiowych w wapieniach górnej jury i utworach triasu. Wody poziomu triasowego ujmowane są w studni w Olkuskiej Fabryce Naczyn Emaliowanych i wykorzystywane dla potrzeb zakładu.

Na kanale południowym (dopływ Baby) ujmowane są wody pochodzące z poziomu triasowego odpompowywane z wyrobisk górniczych kopalni rud cynku i ołowiu. Część tych wód jest podawana do Zakładu Uzdatniania Wody Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji, gdzie po uzdatnieniu wykorzystywana jest dla zaopatrzenia ludności i przemysłu gminy Olkusz w wodę. Pozostała część wód zrzucana jest do rzeki Sztoly, a następnie ujmowana jest na ujściu „Ryszka” dla zaopatrzenia części Górnośląskiego Zagłębia Węglowego.

? Zbiorniki wód podziemnych

Miasto położone jest w zasięgu występowania utworów wapiennych szczelinowo-krasowego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP 454 – Olkusz/Zawiercie. Poziom wodonosny zbiornik jest otwarty, zasilany bezpośrednio z powierzchni przez wychodnie skał węglanowych lub przez nadległe utwory czwartorzędowe. Powoduje to potencjalne zagrożenie zanieczyszczeniem wód zbiornika. Zbiornik jest głęboko drenowany przez kopalnie rud cynku i ołowiu oraz ujścia wód podziemnych. Zbiornik triasowy olkusko-zawierciański odznacza się dużą zasobnością.

Dopływ wód w granicach leja depresyjnego o powierzchni około 280 km² wynosi ok. 3,3 m³/s.

Położenie gminy na krasowym obszarze Jury Krakowsko-Częstochowskiej, w obrębie leja depresji kopalni rud cynku i ołowiu stwarza dogodne warunki migracji zanieczyszczeń do wód podziemnych, a tym samym realna jest możliwość ich skażenia i wyeliminowania z celów konsumpcyjnych.

? Jakość wód podziemnych

Głównymi ogniskami zanieczyszczeń wód podziemnych są haldy i składowiska odpadów z procesu wzbogacania rud cynku i ołowiu i hutniczej produkcji metali (stawy osadowe odpadów poflotacyjnych, wylewisko ścieków kwasowych), zanieczyszczenia komunalne i rolnicze.

Największy udział i najpoważniejszy wpływ na jakość wód podziemnych ma działalność górnicza i hutnicza ZGH „Bolesław”. Odpady poflotacyjne powstające w procesie wzbogacania rud cynku i ołowiu składowane są między kopalniami „Bolesław” i „Olkusz-Pomorzan” bez zabezpieczeń przed infiltracją odcieków do podłoża. Wody infiltrujące ze stawów osadowych są zanieczyszczone siarczanami, ołowiem, kadmem, talem, arsenem, miedzią, niklem. Ocieki ze stawów odpadów poflotacyjnych migrują wraz z wodami podziemnymi do zachodniej części kopalni „Olkusz” oraz do południowo-zachodniej części kopalni „Pomorzan” powodując degradację wód podziemnych.

Poważnym ogniskiem zanieczyszczeń wód podziemnych jest składowisko odpadów z pieców przewalowych wraz z wylewiskiem ścieków kwasnych z Fabryki Kwasu Siarkowego ZGH „Bolesław”.

Zagrożeniem dla wód podziemnych są również procesy utleniania się siarczków metali – składników eksploatowanych rud cynku i ołowiu. W rezultacie migracji zanieczyszczeń do wód dopływających do kopalni „Olkusz” oraz procesów utleniania siarczków rejestruje się wysokie stężenia siarczanów, ołowiu, kadmu w wodach zbiorczych odprowadzanych do kanału południowego. Źródłem zanieczyszczenia wód podziemnych jest nieczynne składowisko odpadów komunalnych bez zabezpieczenia podłoża zlokalizowane w południowej części odkrywki Ujków (gmina Bolesław).

W wodach triasowych obserwuje się podwyższone stężenia siarczanów, żelaza, cynku, kadmu, ołowiu, arsenu, talu, manganu, niklu, kobaltu, miedzi. W strefach gdzie występują kontakty hydrauliczne utworów jury i triasu w kopalni „Olkusz” stwierdza się również azotany.

Przeprowadzone pomiary stężeń azotanów w wodach wybranych źródeł w rejonie Pomorzan, Mazanica i Pazurek wskazują, iż największe wartości azotanów występowały w wodach źródeł zlokalizowanych w pobliżu zabudowy mieszkaniowej. Wysokie stężenia azotanów należy wiązać z wpływem ścieków bytowych przedostających się z nieszczelnych szamb lub zrzucanych bezpośrednio na powierzchnię terenu i migrujących do podłoża.

Panstwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Olkuszu w ramach nadzoru sanitarnego nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w 2007 roku pobral 43 próbki wody z wodociągu sieciowego – SUW Olkusz zaopatrującego w miasto w wodę. Wykonano badania próbek wody w zakresie bakteriologicznym i fizyko-chemicznym. Badania wykazały, że woda w zakresie wykonanych oznaczeń spełnia wymagania określone w załączniku nr 1, załączniku nr 2, części A i części B załącznika nr 3 oraz w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 61, poz. 417). Podobnie oceniono jakość wody przeznaczonej do spożycia z wodociągu zakładowego „Emalia” S.A.

WIOS nie posiada punktu monitoringowego wód podziemnych w rejonie Olkusza.

? Wody powierzchniowe

Olkusz położony jest w całości w zlewni Białej Przemszy i jej lewobrzeznej dopływu – rzeki Sztoly, która zasilana jest przede wszystkim wodami podziemnymi z kopalni. Obszar zlewni Sztoly podlega ochronie ze względu na zlokalizowane poniżej ujęcie wody pitnej „Ryszka” dla GOP. Przez centralną część miasta przepływa potok Baba, który uchodzi do Sztoly. Dopływem Baby jest Witeradówka przepływająca przez osiedle Tysiąclecia.

Doliny prowadzi wodę okresowo, zwłaszcza w okresie wiosennym i sporadycznie latem w czasie wysokich opadów. Dopiero po osiągnięciu poziomu wód gruntowych, przy wcięciu rzędu 100 metrów pojawia się stały odpływ ze źródeł.

Baba ma swoje źródła w Olkuszu. W XIII wieku przeniesiono nad nią gród olkuski z miejsca, gdzie obecnie znajduje się osada „Stary Olkusz”. Na skutek rabunkowej eksploatacji kopalni w XVII wieku i drażnienia nowych szybów bez należytych zabezpieczeń, a także kilkakrotnych wylewów Baba zaczęła zalewać chodniki kopalni – odwodniono je dopiero pod koniec XIX wieku. Powojenny rozwój przemysłu w Olkuszu spowodował dalsze zaburzenia równowagi hydrologicznej prowadzące do zaniku źródeł Baby. Obecnie, na skutek szkód górniczych rzeka rzadko widoczna jest w swoim korycie. Podczas dłuższego braku opadów wysycha powyżej kanału południowego. Konieczność odprowadzania wielkiej ilości wody rzędu 6 m³/s z górotworu wymusiła budowę kanałów odprowadzających wodę. Udroniono i wybetonowano koryto Baby tworząc sztuczny kanał.

Obszar zlewni Białej Przemszy ubogi jest w ciekach powierzchniowych. Jest to wynik specyficznej budowy geologicznej obszaru i warunków hydrogeologicznych, które sprzyjają przesiakaniu wód powierzchniowych do podłoża zbudowanego z wodonosnych osadów triasu. Ponadto drenaz górniczy spowodował istotne zaburzenia w naturalnych stosunkach wodnych i związku hydraulicznym wód powierzchniowych z podziemnymi, czego wynikiem jest: zmniejszenie przepływu wody w korytach rzecznych (przepływy

tylko w okresie podczas roztopów i po ulewnych deszczach), ucieczki i gubienie wody oraz zanik pierwotnych układów hydrograficznych.

Ważnym elementem środowiska wpływającym na stosunki hydrograficzne są tu kopalne i aktywne doliny rzeczne. Największą kopalną doliną jest rozgaleziona forma biorąca swój początek w okolicy Sienicznej a następnie ciągnąca się na północ w kierunku Rabsztyna i Januszkowej Góry. Biegnie wtedy odcinek linii kolejowej LHS. Takie formy geomorfologiczne w różnym stopniu stwarzają zagrożenie podtopien terenu.

Obszary wysokiego ryzyka wystąpienia podtopień powierzchni terenu (niezależnie od przyjętego wariantu likwidacji kopalni „Olkusz” i „Pomorzany”) występują w dolinie Witeradówki od początkowych źródeł do okolic zabudowanej spółdzielni produkcyjnej, w rejonie Mazanca, w Czarnym Lesie oraz wzdłuż linii kolejowej Olkusz – Kielce. Obszary położone u podnóża progów morfologicznych (kwater jurajskiej i triasowej), potencjalnie zagrożone pojawieniem się podtopień powierzchni terenu występują w północnej części Olkusza (Pomorzany).

Obserwuje się dewastację i degradację naturalnych układów wodnych, w tym źródeł, ubożenie zasobów wodnych oraz zanieczyszczenie wód. Istotnym problemem jest zachowanie ciągłości istniejącej jeszcze sieci hydrograficznej z wykluczeniem jej sztucznego, podziemnego kanalizowania.

? Jakość wód powierzchniowych

W najbliższym otoczeniu miasta brak jest punktów pomiarowo-kontrolnych jakości wód w sieci WIOS.

Największy wpływ na zanieczyszczenie wód powierzchniowych na terenie Olkusza wywiera eksploatacja rud cynkowo-olowiowych i ich przerób, przy czym oddziaływanie ogranicza się jedynie do potoku Baba.

Potok jest odbiornikiem wód pochodzących z odwodnienia wyrobisk górniczych w ilości 179 m³/min, zawierających między innymi: zawiesiny, siarczany, chlorki, cynk, ołów, kadm, żelazo. Wody te ujmowane na kanale południowym i po uzdatnieniu na stacji uzdatniania wykorzystywane są do celów pitnych dla zaopatrzenia rejonu olkuskiego w wodę.

Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej odprowadza do potoku Baba również nieoczyszczone ścieki technologiczne zawierające chlorki, siarczany i zawiesiny.

Potok jest odbiornikiem odprowadzonych przez miasto wód kanalizacji opadowej.

? Gospodarka wodno-ściekowa

Rozwój miasta w latach 1950-1960 oraz uruchomienie górnictwa rud spowodowało konieczność wykorzystywania wody kopalni jako wody pitnej, budowy sieci magistralnych i rozdzielczych w związku z występującym lejem depresji zanikiem wody płytkich poziomów na znacznym obszarze.

Na terenie miasta istnieje zbiorowy system wodociagowy. Olkusz zaopatrywany jest w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi z urządzeń zbiorowego zaopatrzenia:

- wodociąg sieciowy – PWiK – SUW Olkusz (ujecie wód kopalnianych pochodzących z odwodnienia kopalni „Olkusz – Pomorzany”),
- wodociąg sieciowy – zakładowy „Emalia” S.A. (1 czynne ujęcie wód glebinowych),
- indywidualne ujęcie wody dla wodociągu lokalnego ZGH „Bolesław” (ujecie wód kopalnianych pochodzących z odwodnienia kopalni „Olkusz – Pomorzany”),
- ujęcie glebinowe wyłączone w 2007 r. z eksploatacji dla Szpitala Powiatowego.

Głównym źródłem zaopatrzenia miasta w wodę są wody podziemne odpompowywane z wyrobisk górniczych rud cynku i ołowiu, uzdatniane w Zakładzie Uzdatniania Wody oraz wody z ujęć lokalnych.

Ujęcia czynne – eksploatowane przez PWiK Sp.z o.o.:

- Kosmolów
- Zadole Kosmolowskie
- Braciejówka
- Troks
- Podlesie Rabsztyńskie

Ujęcia wyłączone z eksploatacji:

- Studnia Witeradów
- Źródła Witeradów
- Gorenice

Czyste wody dolowe ujęte są w szybie „Bronisław” kopalni „Olkusz-Pomorzany”. W strategii polityki przestrzennej miasta przyjęto zasadę, iż w przypadku zakończenia eksploatacji (zamknięcia) kopalni, ujęcie wód dolowych powinno być utrzymane jako podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę miasta i gminy Olkusz. W celu ochrony czystości wód dolowych niezbędna jest ich ochrona w związku z tym wszystkie działania podejmowane w obrębie terenów objętych lejem depresyjnym kopalni, powinny być prowadzone w sposób nie zagrażający czystości tych wód.

Wody kopalniane odpompowywane z górotworu wykazują zmienną jakość, charakteryzują się podwyższoną zawartością zawiesiny i metali ciężkich, głównie ołowiu, cynku i kadmu. Zmiany jakości występują gwałtownie, w nieregularnych odstępach czasu i są trudne do przewidzenia.

Miasto Olkusz skanalizowane jest w 87%. Ścieki sanitarne z terenów objętych kanalizacją odprowadzane są do miejskiej mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków o przepustowości 9000 m³/d. Obecna przepustowość oczyszczalni zabezpiecza w pełni potrzeby miasta. Oczyszczone ścieki o parametrach nieprzekraczających wartości dopuszczalnych dla wód II klasy czystości odprowadzane są do Białej Przemyskiej. Bezpośrednim odbiornikiem ścieków oczyszczonych z oczyszczalni jest kryty kanał Roznos (Dabówka), którym odprowadzane są także wody dolowe z kopalni „Olkusz-Pomorzany”. Kanałem tym – częściowo otwartym w dalszym biegu – wody dolowe i ścieki oczyszczone odprowadzane są do rzeki Białej, a następnie do Białej Przemyskiej.

Oczyszczalnia zlokalizowana jest w zachodniej czesci miasta, w odleglosci okolo 4 km od centrum. W 100% oczyszcza scieki odprowadzane do kanalizacji.

Wiecez zaklady przemyslowe w miescie posiadaja wlasne oczyszczalnie sciekow. Kopalnia „Olkusz-Pomorzany” posiada wlasne mechaniczne osadniki dolowe.

3.1.1.5. Powietrze atmosferyczne

? Warunki klimatyczne

Obszar miasta lezy w obrebie typu klimatu Wyzyn Srodkowych, krainie Slasko-Krakowskiej. Klimat wyroznia sie skroceniem posrednich por roku oraz zaznaczajacymi sie cechami kontynentalizmu.

Srednia temperatura charakterystyczna dla klimatu tego obszaru wynosi 8°C. Temperatura ta jest na omawianym obszarze roznicowana w zaleznosci od ukszaltowania terenu. Chlodniejsze sa dna dolin oraz ajwyzsze partie terenu. Srednia roczna temperatura dla posterunku Olkusz-Olewin za okres 1961-1990 wynosi 7,1°C. Srednia roczna temperatura maksymalna wynosi 12,4°C, zas srednia roczna temperatura minimalna 3,0°C. Dlugosc okresu wegetacji z temperatura >5°C wynosi na obszarze miasta i gminy 200-210 dni. Wartosci te wskazuja na chlodniejsze warunki termiczne niz w regionach przyleglych.

Srednia roczna suma opadow wynosi 736 mm Jest to wartosc wyzsza niz na terenach sasiednich (Czestochowa 678 mm, Bialy Kosciol 7 mm).

Srednia roczna liczba dni z opadem sniegu wynosi 51. Srednia liczba dni z pokrywa sniezna wynosi przecietnie 60-75 i jest bardzo zmienna w poszczegolnych latach oraz zalezna od rzezby terenu.

Na terenie gminy Olkusz przewazaja wiatry z kierunkow chodnich. Wiatry z sektora SW, W i NW stanovia okolo 53% przypadkow. Noto ana jest wysoka ilosc cisz, ktorzych sredni roczny procent wynosi 24. Najczesciej wystepuja w sierpniu i we wrzesniu. Znaczna ilosc cisz i slaba predkosc wiatru sprzyjaja urzymywaniu sie nad miastem zanieczyszczen powietrza naplywajacych wraz z dominujacymi na tym obszarze wiatrami z kierunkow zachodnich. Srednio w roku wystepuje 38 dni z mgla.

? Warunki aerosanitarne

Polozenie Olkusza na kierunku najczesciej wiejacych wiatrow zachodnich i poludniowo-zachodnich sprzyja transportowi zanieczyszczen z Gornego Slaska. Ponadto polozenie centrum miasta w kotlinie sprzyja kumulacji zanieczyszczen.

Glovnymi zdrojami zanieczyszczenia powietrza miasta Ol usz sa oscienne zaklady przemyslowe: Zaklady Gorniczo-Hutnicze „Boleslaw”, Zespól Elektrowni Jaworzno, Elektrownia Siersza, Huta Katowice. Zaklady sa zdrolem emisji pylu, tlenu wegla, dwutlenu siarki, tlenu azotu, olowiu, kadmu i cynku. W samym miescie zaznacza sie wplyw Olkuskiej Fabryki Naczyn Emaliowanych „Emalia” S.A., Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej – Zakład nr 5, „Bol-Therm” sp. z o.o.

Wpływ na zanieczyszczenie powietrza w Olkuszu mają lokalne kotłownie węglowe i domowe paleniska. Są one zlokalizowane głównie w centrum i zachodniej części miasta, skoncentrowane na stosunkowo niewielkiej powierzchni. W okresie sezonu grzewczego stwarzają znaczną uciążliwość dla mieszkańców. Sytuację pogarsza usytuowanie miasta w kotlinie, co sprzyja występowaniu zjawiska inwersji termicznych i kumulowaniu się zanieczyszczeń. Emisja niska obejmuje głównie źródła niezorganizowanych. Wielkość tej emisji jest trudna do oszacowania, wynosi od kilku do kilkunastu procent na terenach o rozwiniętej sieci ciepłowniczej.

Pomiary emisji zanieczyszczeń powietrza w Olkuszu prowadzone są w sieci WIOS w punkcie pomiarowo-kontrolnym przy ul. Francesco Nullo. Poniżej zestawiono wartości średnioroczne mierzonych parametrów w latach 2005 i 2006 (ryc. 1).

W roku 2006 zanotowano przekroczenie średniorocznej normy stężeń SO_2 , NO_x , PM_{10} . Stężenie pyłu zawieszonego w 2006 roku przekroczyło 5 razy dopuszczalny poziom stężeń 24-godzinnych. Przekroczenie dobowych maksymalnych stężeń SO_2 wystąpiło 5 razy w ciągu 2006 roku.

Obecnie miasto posiada sieć gazową na całym obszarze. Koko 95% gospodarstw na terenie osiedli wielorodzinnych podłączonych jest do centralnej ciepłowni bądź posiada ogrzewanie gazowe. Większe zakłady przemysłowe na terenie miasta posiadają urządzenia zabezpieczające przed emisją zanieczyszczeń powietrza.

Z pomiarów stężeń benzenu wynika, że stężenia średnioroczne nie przekraczają dopuszczalnej normy ($5 \mu\text{g}/\text{m}^3$), jednak obserwuje się tendencję wzrostową średniorocznych stężeń tego węglowodoru od 2,14 w 2003 roku do $3,32 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2006 roku.

Ryc. 1. Średnioroczne stężenia [$\mu\text{g}/\text{m}^3$] substancji zanieczyszczających powietrze na obszarze Olkusza w 2005 i 2006 roku

Olkusze - 2005															
Parametr	Jednostka	Norma	Miesiąc												Średnia ⁽¹⁾
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Dwutlenek siarki (SO ₂)	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	20	26	26	31	12	9	7	5	6		13	23	16	
Tlenek azotu (NO)	$\mu\text{g}/\text{m}^3$		11	13	12	9	8	6	7	7		11	19	11	
Dwutlenek azotu (NO ₂)	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	40	32	42	42	34	27	25	24	25		30	49	34	
Tlenek węgla (CO)	mg/m^3		0,98	0,77	0,46	0,4	0,34	0,37	0,39	0,38	0,55	0,33	0,78	0,58	
Tlenki azotu (NO _x)	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	50	30	62	61	47	38	39	38	35		45	79	50	
Pył zawieszony (PM ₁₀)	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	40	44	45	57	44	38		26	27				42	
Prędkość wiatru (WS)	m/s										0,4	0,4	0,3	0,9	
Kierunek wiatru (WT)	° (stopnie)											89	89	197	
Temperatura (T)	°C										14,1	15,7	1,3	-1,9	
Wilgotność (RH)	%										77	81	90		
Ilość opadu (EP)	mm										41,5	8,5			
Radiacja całkowita (RAD)	W/m^2														

Olkusze - 2006															
Parametr	Jednostka	Norma	Miesiąc												Średnia ⁽¹⁾
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Dwutlenek siarki (SO ₂)	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	20		46	41	14	10				11	12	13	23	33
Tlenek azotu (NO)	$\mu\text{g}/\text{m}^3$		37	12	7	6	4	7	5	4		16	22	12	
Dwutlenek azotu (NO ₂)	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	40	19	62	49	33	28	25	25	27		28	29	27	
Tlenek węgla (CO)	mg/m^3		1,37	0,94	0,82	0,49	0,33	0,34	0,35	0,4	0,43	0,6	0,92	0,82	
Tlenki azotu (NO _x)	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	50	137	84	54	42	35	35	33	33		50	61	54	
Pył zawieszony (PM ₁₀)	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	40	1,1	73	66	50	37	34	41	28	30	53	68	59	
Prędkość wiatru (WS)	m/s		0,4	0,5	0,3	0,2	0,4	0,4	0,5	0,1	0,1	0,5	1,2	1,7	
Kierunek wiatru (WT)	° (stopnie)		85	240	238	238	250	1	17	249	282	240	246	237	
Temperatura (T)	°C		8,1	3,5	0,9						15,9	16	10,3	5,3	
Wilgotność (RH)	%										80	78	61	92	
Ilość opadu (EP)	mm														
Radiacja całkowita (RAD)	W/m^2														

Zródło: Małopolski Monitoring Powietrza: www.krakow.pios.gov.pl

Z uwagi na przekroczenie wartości dopuszczalnej SO₂ i PM₁₀ powiat olkuski zakwalifikowano w 2007 roku do strefy klasy C ze względu na kryterium ochrony zdrowia. Dla poprawy stanu sanitarnego powietrza przewiduje się opracowanie programu ochrony powietrza (POP) w powiecie z określeniem obszarów przezroczeń wartości dopuszczalnych stężeń.

Stalym zagrożeniem dla lasów Nadleśnictwa Olkusz są prymitywne zanieczyszczenia powietrza i gleb. Obszar ten znajduje się pod stałą presją

zanieczyszczeń emitowanych z różnych źródeł. Obecnie do III strefy silnych uszkodzeń drzewostanu zalicza się 1,7% powierzchni lasów; do stref II średnich i I słabych uszkodzeń – odpowiednio 69,7% i 28,6%.

Zwiększaniu szkód sprzyja fakt, że na terenach najbardziej narażonych na oddziaływanie zanieczyszczeń skupione są najmniej żyzne siedliska – bory suche, świeże, dodatkowo bardzo często zniekształcone działalnością kopalni. Sytuacja taka występuje w lasach w zachodniej części miasta.

? Hałas komunikacyjny i przemysłowy. Pola elektromagnetyczne

Ze względu na brak aktualnych danych pomiarowych zagadnienie hałasu komunikacyjnego i przemysłowego omówiono na podstawie informacji zawartych w *Studium uwarunkowań* oraz w *Programie ochrony środowiska*.

W związku z uruchomieniem płatnej autostrady Katowice – Kraków wzrósł ruch samochodowy wzdłuż drogi krajowej nr 94 przebiegającej przez Olkusz. Z przeprowadzonych pilotażowych badań przez WIOS w Krakowie w rejonie drogi nr 94 w Olkuszu wynika, iż w rejonie zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej usytuowanej wzdłuż drogi przekroczony jest dopuszczalny poziom hałasu zarówno w porze dziennej jak i w porze nocnej.

Zródłem hałasu komunikacyjnego jest również linia kolejowa.

Zakłady uciążliwe dla otoczenia pod względem akustycznym w większości zgrupowane są w dzielnicy przemysłowo-składowej.

Do urządzeń emitujących na terenie miasta jonizujące promieniowanie elektromagnetyczne zalicza się linie elektroenergetyczne 110 kV Olkusz – Wolbrom oraz stacja elektroenergetyczna o mocy 110 kV zlokalizowana przy drodze nr 4.

3.1.1.6. Powierzchnia ziemi

? Pokrywa glebowa

Na warunki glebowe tego obszaru wyrazny wpływ wywarła erozja podłoża oraz wieloletnia działalność przemysłowa prowadząca do trwałego przesuszenia terenu, zmian składu chemicznego gleb i nieciągłych deformacji powierzchni terenu.

Zaznacza się wyraźny podział na gleby lesne – związane z ubogimi utworami piaszczystymi oraz gleby użytkowane rolniczo, związane z zasobniejszymi utworami wapiennymi i bogatszymi piaskami gliniastymi. Dominującymi typami gleb są redziny brunatne, gleby brunatne właściwe oraz gleby bielicoziemne. Mady występują na niewielkich powierzchniach.

Redziny wytwarzają się na wapieniach skalistych i lawicowych. Większa część terenów występowania redzin jest użytkowana rolniczo. Najczęściej są to kompleksy o przydatności rolniczej ocenianej jako żyznej i żyzno-ziemniaczanej, dobrej oraz słabej. Na terenach leśnych związane są z nimi siedliska lasu i lasu mieszanego.

Gleby brunatne wytworzone są z utworów gliniastych lub lessowych. Są one podatne na zakwaszenie. W terenach lesnych dominują gleby brunatne kwaśne. Przydatność rolnicza gleb brunatnych jest zróżnicowana w zależności od rodzaju skały macierzystej.

Gleby bielicoziemne wytworzone są z lekkich utworów piaszczystych. Charakteryzują je kwaśny odczyn i mała zasobność w składniki pokarmowe oraz duża przepuszczalność. Gleby te w dużej części pozostały zaorane. Tworzą siedliska borów i borów mieszanych. Występujące na terenach rolnych bielice wytworzone są z piasków gliniastych i tworzą źytnie kompleksy przydatności rolniczej.

Specyficzne dla terenów przemysłowych są nieużytki powstające wskutek tworzenia hałd oraz deformacji powierzchni na terenach eksploatacji złóż. Użytki wymagają zabiegów rekultywacyjnych zmierzających do odtwarzania gleb.

Zdecydowana większość gleb gminy Olkusz posiada niekorzystne stosunki wilgotnościowe spowodowane dużą przepuszczalnością gleb krasowym charakterem podłoża oraz brakiem odwodnienia/depresji. Odbija się to na urodzajności gleb rolnych i przyczynia do degradacji siedlisk lesnych.

? Zanieczyszczenie gleb

Na terenie gminy Olkusz zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi prowadzące do skażeń produktów rolnych ołowiem, kadmem i cynkiem jest jednym z ważniejszych problemów zagrożenia środowiska. Ogranicza to przydatność gleb dla rolnictwa. Zakwaszenie gleb przyczynia się dodatkowo do zwiększenia intensywności pobierania jonów metali przez rośliny, a więc zwiększenia stopnia skażenia żywności.

Głównym źródłem degradacji gleb jest działalność górniczo-hutnicza ZGH „Bolesław”. Oddziaływanie ZGH „Bolesław” na gleby sprowadza się do trzech zasadniczych typów przekształceń: geomechanicznych, hydrologicznych i chemicznych. Ponadto niezorganizowana emisja drobnej frakcji odpadów poflotacyjnych ze stawów osadowych, zawierających wapń, magnez, cynk, ołów, kadm, powoduje w zasięgu jej oddziaływania nie tylko wzbogacenie gleb w metale ciężkie, lecz także ich alkalizację.

Dla rozpoznania stopnia skażenia gleb metalami ciężkimi oraz ich zakwaszenia wykonano w 1998 roku szczegółowe badania gleb z terenu miasta i gminy Olkusz. W rejonie Olkusza (głównie osiedle Pomorzany) występują gleby silnie i bardzo silnie zanieczyszczone (stopień IV, V). Gleby takie winny być wyłączone z rolniczego wykorzystania.

? Górnictwo i przetwórstwo zasobów kopalin

Obszar gminy leży na wschodnim obrzeżeniu Górnośląskiego Zagłębia Węglowego i obejmuje południowo-zachodni fragment monokliny śląsko-krakowskiej zbudowanej z

utworów mezozoicznych. Urozmaicona budowa geologiczna regionu olkuskiego powoduje, iż na terenie gminy Olkusz występują zarówno kopaliny szlachetne jak i pospolite. Są to rudy cynku i ołowiu oraz surowce skalne – wapienie, dolomity, piaski, ropy.

Rozwój Olkusza, jako miasta górniczego datuje się od XIII wieku. Związany był z eksploatacją ołowiu i srebra, a w nowszych czasach (od XIX wieku) przede wszystkim cynku z dolomitów kruszconosnych środkowego jurasu, na których prawie bezpośrednio zalega górna juras.

W regionie olkuskim udokumentowanych zostało 10 złóż rud cynkowo-olowiowych w dolomitach kruszconosnych triasu środkowego. Na terenie miasta zlokalizowane są cztery z nich (ryc. 2):

- Złóżo „Pomorzany” – eksploatowane od 1974 roku przez ZGH „Bolesław” w obszarze górniczym „Pomorzany I” na podstawie koncesji ważnej do 2013 roku.
- Złóżo „Olkusz” – eksploatowane od 1968 roku, przez ZGH „Bolesław” w obszarze górniczym „Olkusz I” i „Olkusz” na podstawie koncesji ważnej do 2013 roku.
- Złóżo „Sikorka” – złóżo o zasobach rozpoznanych szczegółowo, usytuowane na wschód od ul. Długiej i północny-wschód od centrum miasta, nie eksploatowane.
- Złóżo „Jaroszowiec-Pazurek” – złóżo o zasobach rozpoznanych wstępnie, położone przy północnej granicy miasta, nieeksploatowane.

Zachodnia i południowo-zachodnia część miasta pokryta jest piaskami czwartorzędowymi stanowiącymi materiał podszkadowy dla górnictwa węglowego i rud cynku i ołowiu. Piaski te udokumentowano w złóżach (ryc. 2):

- „Szczakowa-Bukowno” – złóżo o zasobach rozpoznanych szczegółowo, nie eksploatowane na terenie miasta.
- „Pust. Bledowska-blok IV” – eksploatowane od 1991 roku przez „Kopalnia Wapienia Podgrodzie Sp. z o.o.” w obszarze górniczym „Podgrodzie I” na podstawie koncesji ważnej do 2034 roku, oraz przez „PCC Rail” z Jaworzna w obszarze górniczym „Szczakowa IV”, eksploatacja poza obszarem Olkusza.

W części północnej miasta znajdują się wychodnie wapieni i jurajskich, które eksploatowane są lokalnie do produkcji wapna budowlanego.

Początkowo kopaliny rudonosne były wydobywane tylko do głębokości występowania wód gruntowych, dopiero opracowanie techniki odwadniania złóż za pomocą sztolni pozwoliło na eksploatację głębszych pokładów rud ołowiu i towarzyszącego mu srebra. Negatywny wpływ górnictwa i przetwórstwa metali nieżelaznych na stosunki wodne pogłębiał się. Drenaz górniczy kopalni cynku i ołowiu jeszcze w latach 80. XX wieku wynosił aż 326 tys. m³ wody dziennie. Ponadto w bezpośrednim sąsiedztwie (a częściowo również na terenie) złóż rudonosnych rozciągają się obszary górnicze „Szczakowa-Bukowno” i „Bledów IV”, gdzie odbywa się eksploatacja piasku podszkadowego, budowlanego i formierskiego. Wydobycie odbywa się metodą odkrywkową, co powoduje znaczne zniekształcenia morfologii terenu,

zniszczenie pokrywy glebowej i roślinnej, zachwianie stosunków krajobrazowych, a także – poprzez intensywne odpompowywanie wody ze złóż kopalin – obniżenie poziomu wód gruntowych. Działalność piaskowni w rejonie Szczakowej, Bukowna i Olkusza spowodowała odwodnienie około 10 tys. ha powierzchni powodując obniżenie poziomu wód podziemnych o około 50 metrów.

Górnictwo rud cynku i ołowiu w rejonie olkuskim znajduje się w końcowej fazie. Szacuje się, iż likwidacja kopalni zakończy się w latach 2010-2013. Planowana jest likwidacja Kopalni „Olkusz-Pomorzan” do roku 2013 i częściowe odpompowywanie wód na cele zaopatrzenia gmin Bolesław, Bukowno, Olkusz, Kucze w wodę pitną z ujęcia zlokalizowanego w Szybie Bronisław. Likwidacja kopalni – w zależności od wariantu działań – może stanowić poważne zagrożenie dla zbiorników wód podziemnych – źródła wody pitnej dla rejonu olkuskiego. Jeśli w przypadku zamknięcia kopalni zaprzestane zostanie wypompowywanie wody, jej poziom zacznie wracać do stanu poprzedniego, mogą nastąpić lokalne podtopienia, a jednocześnie wynoszenie zanieczyszczeń (w tym metali ciężkich i siarczanów) i skażenie wód pobieranych na cele komunalne w Olkuszu. Im wyżej podniesie się zwierciadło wody, obniżone o 80-130 metrów w stosunku do pierwotnego poziomu tym większe będą stężenia siarczanów i jonów metali i dłużej będą przekraczane normy dla wód pitnych.

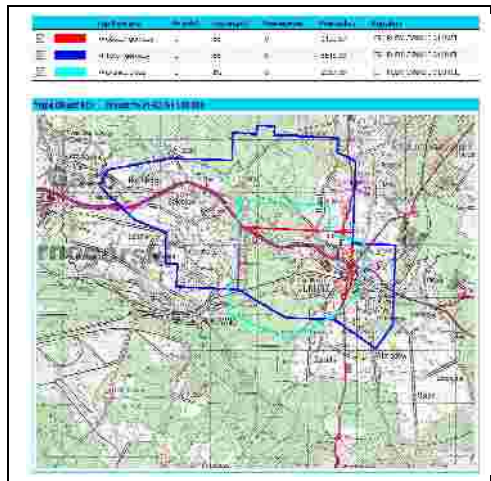
Likwidacja górnictwa rud cynku i ołowiu może spowodować również podtopienie terenu zwłaszcza w rejonach suchych i kopalnych dolin, progów morfologicznych. Obecnie w warunkach reżimu wodnego determinowanego intensywnym drenazem górniczym triasowego piętrowego wodonośnego, a za jego pośrednictwem pozostałych piętrowych wodonośnych podtopienia w obszarach suchych dolin, kopalnych dolin oraz progów morfologicznych mogą się zdarzyć w przypadku intensywnych, długotrwałych opadów deszczu. Po częściowym zatopieniu kopalni „Olkusz” i „Pomorzan” stopień ryzyka wystąpienia podtopienia ulegnie zmianie. Natomiast przy całkowitym zatopieniu tych kopalni i odbudowaniu się pierwotnych ciśnień hydrodynamicznych stopień ryzyka podtopienia wzrośnie:

- w kopalnych dolinach w rejonie Wieradówki, Olewina i Sieniczna,
- u podnóża progów morfologicznych w rejonie Pomorzany i Arcz.

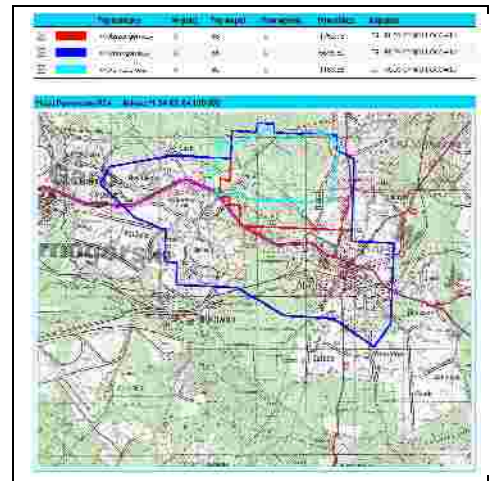
W konsekwencji doprowadzić może do podtopienia znajdujących się w tym rejonie budynków.

Na skutek eksploatacji w kopalniach „Olkusz” i „Pomorzan” systemem „na zawał” powstały szkody górnicze w postaci zapadlisk i niecek, które obecnie są zasypywane i rekultywowane.

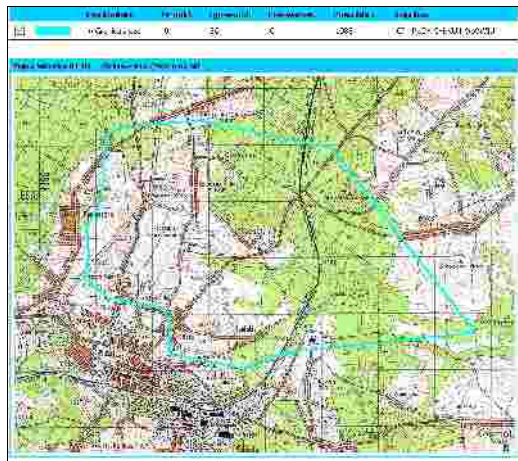
Ryc. 2. Złoza, obszary i tereny górnicze w Olkuszu

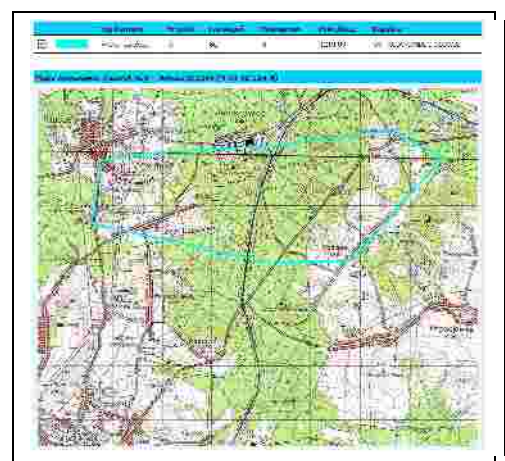
Złoże „Olkusz”

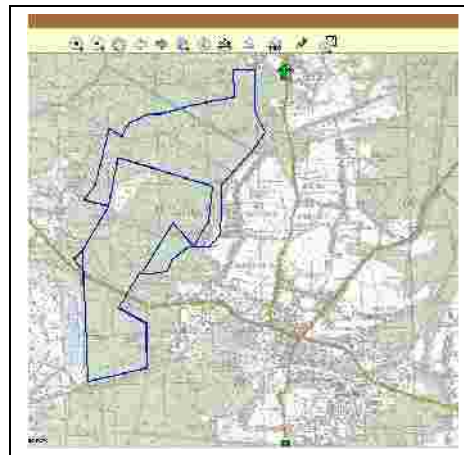
Złoże „Pomorzany”

Złoże „Jarosławiec-Pazurek”

Złoże „Sikorka”

Złoza „Szczakowa-Bukowno”, „Pust. Bledowska-blok IV”

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny, <http://baza.pgi.waw.pl/igs/>,
<http://geoportel.pgi.gov.pl/portel/page/portel/MIDASGIS/>

? Składowiska odpadów

Gmina Olkusz nie posiada własnego składowiska odpadów komunalnych. Aktualnie odpady komunalne z terenu miasta i gminy wywożone są przez podmioty posiadające stosowne zezwolenie na zorganizowane składowiska w Ujtkowie Starym w Gminie Bolesław oraz częściowo na inne składowiska na terenie województwa małopolskiego wskazane w obowiązujących zezwoleniach dla przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości. Gospodarka odpadami komunalnymi jest uporządkowana. Mieszkańcy posiadają zawarte indywidualne umowy na pozbywanie się odpadów komunalnych. Wszyscy mieszkańcy objęci są systemem selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

Odpady wytworzone w oczyszczalni ścieków nie są deponowane na terenie miasta. Składowane są na składowisku ZGK „Bolesław” w Bolesławiu.

Na terenie miasta i gminy Olkusz brak jest zorganizowanych składowisk odpadów przemysłowych. Jedynie na terenie Olkuskiej Fabryki Naczyn Emaliowanych „Emalia” funkcjonują baseny osadowe. Zakłady te są największymi wytwórcami odpadów niebezpiecznych w mieście.

Największymi wytwórcami odpadów na terenie miasta są Zakłady Górniczo-Hutnicze „Bolesław” (kopalnia „Olkusz-Pomorzany”) – ponad 90% masy wszystkich odpadów przemysłowych, Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Zakład Ciepły nr 5, Fabryka Naczyn Emaliowanych „Emalia” S.A. i Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji. Zdecydowana większość odpadów wytworzonych przez ZGH „Bolesław” i PEC jest wtórnie wykorzystywana. Reszta odprowadzana jest na stawy osadowe w Bukowniu.

Wytwarzane przez ZGH „Bolesław” odpady to głównie odpady inne niż niebezpieczne (z grupy 01), powstające przy poszukiwaniu, wydobywaniu, fizycznej i chemicznej przeróbce rud oraz innych kopalin. Ilość tych odpadów do roku 2013 będzie systematycznie spadać z uwagi na prowadzoną równocześnie z eksploatacją rud – likwidacją kopalni.

W sytuacji położenia miasta oraz gminy w strefie ochrony wód dolowych kopalni „Olkusz-Pomorzany”, jako jedynego źródła wody pitnej, problem składowania odpadów powinien być szczególnie nadzorowany.

3.1.1.7. Ochrona środowiska przed awariami

Zakłady ZGH „Bolesław” zakwalifikowane zostały do grup zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowych. Problem nadzwyczajnych zagrożeń środowiska wynikających z awarii przemysłowych dotyczy wszystkich instalacji zakładu, które podlegają obowiązkowi uzyskania pozwoleń zintegrowanego w podziale na branże zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r.

w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (zgodnie z Dyrektywą IPPC). Podobny obowiązek dotyczy Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej (Zakład Ciepłny nr 5 w Olkuszu).

Potencjalnym źródłem zagrożenia jest transport kolejowy droga krajowa i wojewódzka) oraz kolejowy (LHS), którymi przewozi się ładunki niebezpieczne – głównie paliwa płynne.

Według WIOS w Krakowie na terenie miasta i gminy w 2006 roku nie zanotowano zdarzeń o znamionach poważnych awarii oraz poważnych awarii przemysłowych.

3.1.1.8. Środowiskowe uwarunkowania rozwoju

Z dokumentów planistycznych miasta wynika, że głównym celem wszechstronnego i trwałego rozwoju miasta jest zaspokojenie potrzeb mieszkańców oraz warunków umożliwiających wzrost poziomu jakości życia. W rozwoju mają być zachowane właściwe proporcje między celami szczegółowymi wyrażającymi przyrodnicze, kulturowe i przestrzenne aspekty tego rozwoju.

Cele przyrodnicze wyrażają się w ochronie i racjonalnym kształtowaniu środowiska przyrodniczego oraz w ochronie krajobrazu i obejmują między innymi:

- zahamowanie procesów degradacji środowiska przez przemysł oraz prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami złóż z ograniczeniem negatywnych skutków ich eksploatacji,
- zachowanie istniejących wartości środowiska przyrodniczego z uwzględnieniem ich roli w ponadlokalnych systemach ekologicznych i systemie terenów wprawie chronionych,
- ochronę zasobów miasta i gminy, będących podstawą rozwoju ze szczególnym uwzględnieniem zasobów wód podziemnych,
- poprawę zdrowotnych warunków życia mieszkańców w zakresie czystości powietrza, jakości wód pitnych, klimatu akustycznego, zabezpieczenia terenów rekreacyjnych,
- zachowanie wartości krajobrazowych, krajoznawczych i rekreacyjnych obszarów o funkcjach turystycznych w skali regionalnej,
- ochronę złóż surowców mineralnych przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym ich ewentualną eksploatację.

Dążąc do osiągnięcia celów przyrodniczych ustalono następujące kierunki i zasady działania:

- zasoby wód podziemnych jako jedyne źródło wody pitnej w Olkuszu i terenów otaczających podlegają ochronie przez przyjęcie racjonalnych zasad gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami oraz dokonania likwidacji kopalni w sposób gwarantujący ochronę zasobów wód podziemnych do celów pitnych.

- na terenie miasta nie będzie prowadzona eksploatacja surowców mineralnych metodami prowadzającymi do powstawania nieciągłych deformacji powierzchni; tereny zdegradowane będą poddawane rekultywacji prowadzącej do odtworzenia gleby,
- stworzenie warunków do plazowania, wypoczynku, turysty przy wykorzystaniu naturalnych zasobów środowiska przyrodniczego oraz możliwości odtworzenia naturalnych stosunków wodnych wraz z dopuszczeniem urządzenia zbiorników wodnych w kompleksie lesnym po stronie zachodniej, na południe od torów kolejowych,
- ograniczeniu będzie podlegać emisja z lokalnych źródeł zanieczyszczeń,
- tereny położone w obrębie Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych podlegają ochronie zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- ochrona prawna zostanie objęte projektowane obszary „Pazurek”, „Januszkowa Góra”, „Sasanka-Stary Olkusz”, a także tereny źródłiskowe rzeki Sztoly,
- zachowane zostaną istniejące lasy, a kompleksy lesne będą powiększane w drodze regulacji granicy rolno-lesnej,
- tereny zieleni w obszarach zainwestowanych będą podległy ochronie i rozbudowie.

Miasto podzielono na strefy polityki przestrzennej o zróżnicowanych uwarunkowaniach rozwoju, w których realizowane są odpowiednie kierunki zagospodarowania przestrzennego. Wyróżniono obszar I – miejski, obszar II – wiejski, obszar III – lesny.

W obszarze III, w celu ochrony lasów jako ważnego elementu warunkującego funkcjonowanie środowiska w skali regionalnej kształtu tego lokalne warunki bioklimatyczne oraz walory krajobrazowe i turystyczne obszaru określono następujące kierunki zagospodarowania:

- zalesianie terenów rolnych o najniższej przydatności dla rolnictwa, a także rekultywowanych nieużytków przemysłowych,
- urządzenie terenów leśnych położonych w bezpośrednim sąsiedztwie stref mieszkaniowo-usługowych lub w ich obrębie jako parków leśnych na potrzeby wypoczynku mieszkańców,
- udostępnianie pozostałych lasów, dla turystyki wypoczynkowej,
- w kompleksie lesnym po stronie zachodniej, na południe od torów kolejowych stworzenie warunków do plazowania wypoczynku i turystyki przy wykorzystaniu naturalnych zasobów środowiska przyrodniczego oraz możliwości odtworzenia naturalnych stosunków wodnych wraz z dopuszczeniem urządzenia zbiorników wodnych.

W celu zachowania zasobów środowiska przyrodniczego i krajobrazu wskazano obszary objęte ochroną istniejącą lub proponowaną:

- Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych,
- projektowane rezerваты przyrody „Pazurek”, „Januszkowa Góra”, „Sasanka-Stary Olkusz”,
- wymagający objęcia ochroną prawną obszar źródłiskowy rzeki Sztoly.

Ochrona projektowanych obszarów polega na przeciwdziałaniu zmianom powierzchni terenu, gleb, stosunków wodnych oraz szaty roślinnej i fauny.

W celu zachowania zasobów środowiska kulturowego i krajobrazu wskazano między innymi teren wyrobisk dawnej kopalni „Felix” w rejonie ulicy Długiej i Głowackiego.

Środowiskowe uwarunkowania rozwoju miasta wynikają z realizacji podstawowych celów w zakresie ochrony środowiska. Są to:

- rekultywacja wyrobisk i hald przemysłowych,
- przeprowadzenie badań dotyczących warunków zabudowy na terenach starego górnictwa, zagrożonych występowaniem szkód górniczych,
- realizacja programu zalesień w ramach regulacji granicy rolno-lesnej,
- działania ochronne mające na celu utrzymanie lasów,
- tworzenie nowych i utrzymanie istniejących form ochrony przyrody.

Położenie oraz zabytkowo-kulturowe i usługowe walory miasta tworzą rozwojową bazę regionalnego ośrodka obsługi turystyki z koncentracją tej funkcji w strefie centrum miasta, szczególnie w zabytkowej starówce. Uzupełniają ją placówki i muzealne, pawilon wystawowy oraz zaplecze hotelowe. Przy wzrastającym zainteresowaniu regionem, turystyka jako funkcja gospodarcza a zarazem forma promocji miasta powinna umocnić swoją pozycję. Powinna spełniać rolę instrumentu silnie wspomagającego przemianę społeczno-gospodarczą.

Mając na uwadze atrakcyjność środowiska przyrodniczego zasadnicze i celowe jest podjęcie działań zmierzających do ochrony istniejących zasobów środowiska na całym obszarze miasta objętym programem rewitalizacji, szczególnie w kwestii ochrony powietrza (opracowanie Programu Ochrony Powietrza). Ląd na terenie miasta wymaga dalszego przystosowywania do pełnienia funkcji wypoczynkowych. Jednym z koniecznych działań jest także dostosowanie się istniejących zakładów przemysłowych do tzw. zintegrowanych pozwoleń, obejmujących ochroną wszystkie elementy środowiska przyrodniczego (zgodnie z Dyrektywą IPPC).

3.1.2. Środowisko kulturowe¹

Pierwsze informacje o Olkuszu pochodzą z 1184 r. oraz z 1257 r. opisujące zorganizowaną działalność górniczą i produkcję ołowiu. Wskazują, iż był to już wówczas liczący się ośrodek miejski. Prawdopodobnie w połowie III w. miastu nadano prawa miejskie, ponownie potwierdzone w 1386 r. Obecny, bardziej regularny kształt Olkusz otrzymał dopiero w XIX w. Dzięki posiadanym złóżom miasto rozwijało się intensywnie do końca XV w. W 1408 r. wykupiono wójtostwo. Znaczna część domów była murowana,

¹ Opracowano w oparciu o informacje zawarte w publikacji W. Lesniaka, *Olkuska Bazylika św. Andrzeja, na tle dziejów miasta i parafii*, AD. 2006, Wyd. Parafia Rz. Kat. pw. św. Andrzeja Ap. w Olkuszu 2006.

ulice brukowane, powstały wodociągi oraz prawdopodobnie kanalizacja. Pierwsza połowa XVI w. to okres nagłego załamania rozwoju, spowodowane wyczerpaniem się złóż zalegających wyżej pokłady oraz koniecznością budowy sztolni odwadniających niższe pokłady surowców. W 1579 r. powstaje mennica w oparciu o miejscowe srebro. Niekorzystne wydarzenia, jakie miały miejsce w wieku XVII (m.in. potop szwedzki, pożary) oraz wylewy rzeki Baby przyczyniły się do całkowitego zapadnięcia się sztolni w 1712 r.

W wyniku rozstrzygnięć Kongresu Wiedeńskiego Olkusz został włączony do Królestwa Polskiego w granicach zaboru rosyjskiego, będąc siedzibą powiatu obejmującego 20 miast i obszar o powierzchni około 3470 km². Istotnym wydarzeniem w historii Olkusza, umacniającym jego pozycję w regionie, było wybudowanie w latach 1883-1885 jednej z pierwszych linii kolejowej, przyczyniającej się do powstania w 1907 r. Fabryki Naczyn Błazanych (od 1913 r. Fabryki Naczyn Emaliowanych). Liczba mieszkańców wzrosła z 720 w 1816 do 6800 w 1908 r. W trakcie I wojny światowej Olkusz nie poniósł większych strat materialnych. W okresie międzywojennym w mieście wybudowano m.in. elektrownię, szkołę podstawową, kąpielnię, park sportowy, park miejski, rozbudowano infrastrukturę wodociągowo-kanalizacyjną oraz elektryczną. W rejonie Fabryki Naczyn Emaliowanych powstało zaplecze mieszkaniowe i socjalne. W 1939 r. Olkusz zamieszkiwało około 12 000 osób. W trakcie II wojny światowej miasto nie poniosło istotnych zniszczeń, za wyjątkiem zasobów kulturowych. Liczba ludności zmniejszyła się do około 8000, głównie wskutek eksterminacji ludności żydowskiej do obozów zagłady. Dopiero w drugiej połowie lat 50. XX w. nastąpiło ożywienie rozwoju Olkusza, spowodowane odbudową górnictwa oraz rozbudową Fabryki Naczyn Emaliowanych. W oparciu o Plan Zabudowy Dyrekcji Budowy Osiedli Robotniczych Olkusz – Śródmieście, nastąpiła realizacja programów zorganizowanego budownictwa mieszkaniowego, głównie w rejonie starego miasta. W wyniku dynamicznego rozwoju przestrzennego lat 1960-1975 podwoiła się liczba mieszkańców Olkusza.

3.1.3. Granice stref ochrony konserwatorskiej

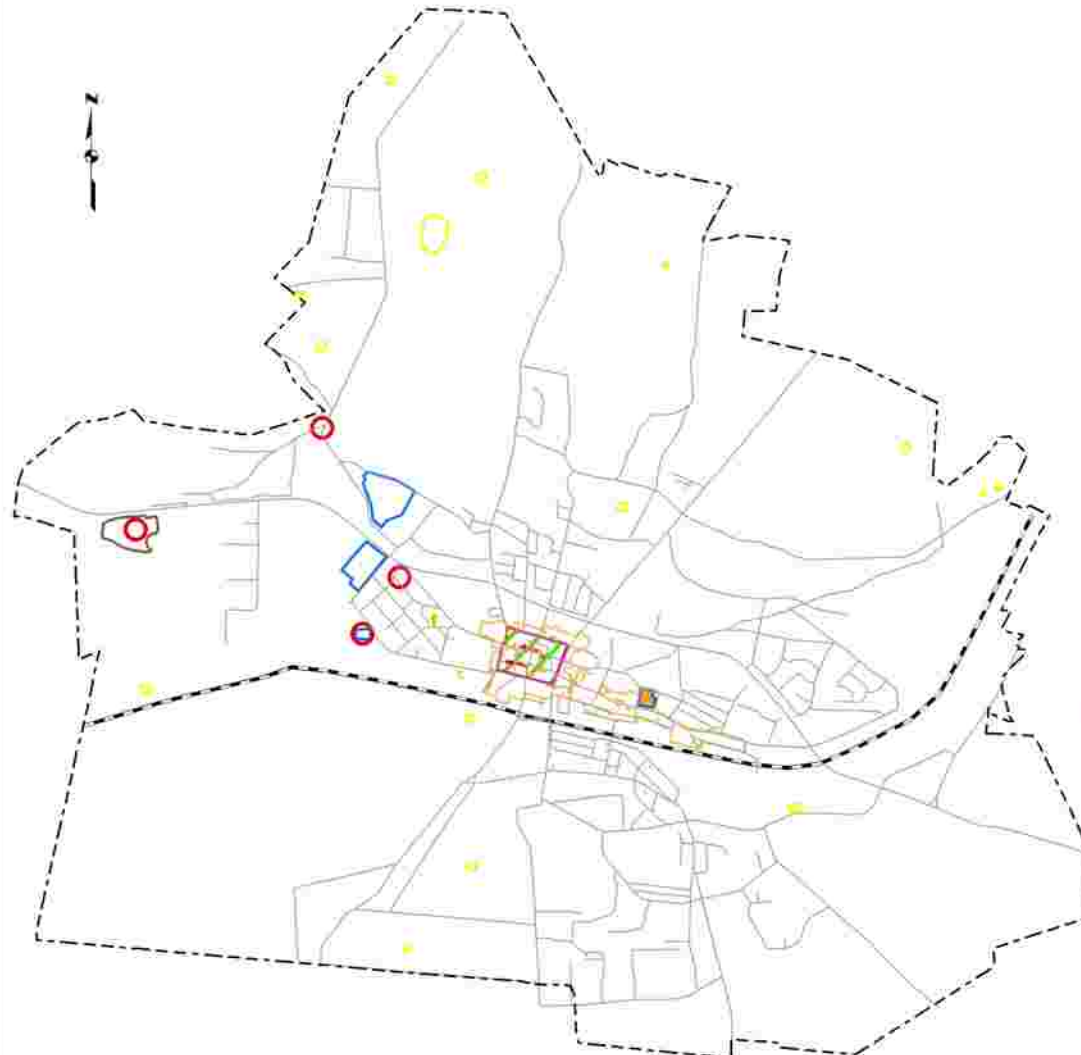
Środowisko kulturowe miasta Olkusz tworzą liczne obiekty zabytkowe. Najcenniejszym z nich jest historyczny zespół urbanistyczny, który wspólnie z dawnymi przedmieściami oraz rejonem dworca kolejowego współtworzy strefę śródmiejską.

Najważniejszym zabytkiem miejskiej architektury jest kościół farny św. Andrzeja. Istotnym elementem środowiska kulturowego jest bezwzględnie grodzisko na Starym Olkuszu, stanowiące pozostałość dawnego gródka pierścieniowego, otoczonego wałem drewniano-ziemnym i głęboką fosą. Na uwagę zasługuje również zabytkowy układ przestrzenny średniowiecznego miasta lokacyjnego, cechujący się rozplanowaniem zbliżonym do prostokąta, pozostałości systemu obronnego oraz rejon klasztoru Augustianów z kościołem Wniebowzięcia NMP z XIV wieku (rozebranych w 1821 roku).

OLKUSZ

MAPA 4
ŚRODOWISKO KULTUROWE

- granica miasta
- drogi
- linia kolejowa
- obiekty zabytkowe wpisane do rejestru
- obiekty zabytkowe proponowane do objęcia ochroną konserwatorską
- założenie urbanistyczne wg rejestru zabytków
- obszar ochrony konserwatorskiej i archeologicznej
- obiekty i zespoły proponowane do objęcia ochroną
- obszary ochrony krajobrazu kulturowego
- obszar ochrony archeologicznej
- obszary wzmożonego nadzoru archeologicznego
- pozostałe obiekty zabytkowe

Źródło danych:
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Olkusz.
Materiały Urzędu Miasta i Gminy Olkusz.
Materiały Małopolskiego Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie

Na obszarze miasta Olkusz występują również inne obiekty posiadające wartości historyczne. Są to m.in. domy mieszczańskie przy rynku, domy mieszkalne, wille, obiekty użyteczności publicznej, a także kapliczki czy cmentarze.

Zgodnie z art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. przez formy ochrony zabytków oprócz wpisów do rejestru zabytków, rozumie się również ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Z uwagi na fakt, iż plan miejscowy musi być zgodny z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, istotne dla ochrony dziedzictwa kulturowego mają również zapisy zawarte w ww. „Studium...”.

? Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Olkusz

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Olkusz zatwierdzonego Uchwałą Nr XXXIV/279/97 Rady Miejskiej w Olkuszu (z późniejszymi zmianami, tekst ujednolicony), w rozdziale II ust. 4 pkt 2) lit. b) wskazano, że w celu osiągnięcia harmonijnego, wszechstronnego i trwałego rozwoju, zapewniającego zaspokojenie bieżących potrzeb mieszkańców oraz warunków umożliwiających wzrost poziomu jakości życia, a także zaspokojenie potrzeb następnych pokoleń, konieczne będzie m.in. zachowanie właściwych relacji przyrodniczych, kulturowych i przestrzennych, ze szczególnym uwzględnieniem zachowania i przywrócenia wartości przyrodniczych i kulturowych środowiska.

Wskazane w Studium... cele kulturowe definiuje się jako działania mające skutkować²:

- 1) *zachowaniem tożsamości kulturowej obszaru poprzez utrzymanie wartościowych zasobów środowiska kulturowego oraz krajobrazu kulturowego miasta,*
- 2) *zachowaniem otwartych przestrzeni o wybitnych walorach krajobrazu przyrodniczo-kulturowego obszaru,*
- 3) *rozszerzeniem zakresu prawnej ochrony obiektów, zespołów w zabudowy i zieleni oraz archeologicznych zabytków nieruchomych.*

Osiągnięcie założonych celów kulturowych odbywać się będzie w przypadku realizacji następujących kierunków i zasad działania³:

- 1) *ochrony i poprawy stanu istniejącego obiektów i zespołów zabytkowych prawnie chronionych i postulowanych do objęcia ochroną z wyeksplorowaniem ich i udostępnieniem dla turystyki krajoznawczej, z odpowiednim zagospodarowaniem terenów otaczających,*
- 2) *utrzymanie historycznej struktury przestrzeni Starego Miasta i części Śródmieścia w Olkuszu, poprzez rewitalizację Starego Miasta i części Śródmieścia jako*

² Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Olkusz zatwierdzonego Uchwałą Nr XXXIV/279/97 Rady Miejskiej w Olkuszu (z późniejszymi zmianami, tekst ujednolicony), ust. 8.1., s. 19.

³ Ibidem, ust. 8.2., s. 19-20 (w zakresie dotyczącym miasta Olkusz).

miejskiego centrum usługowego, z zachowaniem jego wartości kulturowych i zwiększeniem wartości użytkowej i atrakcyjności krajobrazu kulturowego tej części miasta,

- 3) *ochrony i kształtowania wartości kulturowych i krajobrazowych obszaru gminy oraz zachowanie zabytkowych układów wsi, wnetrz krajobrazowych oraz przedpól ekspozycji zespołów zabytkowych,*
- 4) *ochrony naukowo-konserwatorskiej wartości archeologicznych obiektów nieruchomych prawnie chronionych i postulowanych do objęcia wzmożonym nadzorem archeologicznym,*
- 5) *przeciwdziałanie dewastacji krajobrazu elementami infrastruktury technicznej,*
- 6) *promowanie wykorzystywania i przystosowywania obiektów o wartościach kulturowych na cele usługowe (przez stosowanie ulg podatkowych, czasowych zwolnień od podatków itp.).*

Oprócz ww. celów w zakresie ochrony wartości kulturowych oraz działań umożliwiających ich realizację, w Studium ... wyznaczone zostały strefy polityki przestrzennej w obrębie, których określono m.in. następujące kierunki zagospodarowania⁴:

1. **Strefa I-A, Śródmiejska:** *ochrona historycznej struktury przestrzennej wraz z istniejącymi obiektami i zespołami zabytkowymi prawnie chronionymi oraz postulowanymi do objęcia ochroną na mocy ustalonych planów miejscowych, a także z zespołami zieleni, a w szczególności rewitalizacja Starego Miasta, uwzględniająca potrzeby rozwoju funkcji usługowych.*
2. **Strefa I-B, mieszkaniowo-usługowa, południowa:** *zachowanie obiektów i zespołów zabytkowych postulowanych do objęcia ochroną na mocy ustalonych planów miejscowych.*
3. **Strefa I-C, mieszkaniowo-usługowa, północna:** *zachowanie obiektów zabytkowych postulowanych do objęcia ochroną na mocy ustalonych planów miejscowych.*
4. **Strefa I-D, przemysłowa, zachodnia:**
 - 1) *ochrona stanowiska archeologicznego grodziska „Stary Olsz”, w tym wyekspozowanie tego stanowiska z wykluczeniem działalności gospodarczej w obrębie objętego ochroną archeologiczną,*
 - 2) *ochrona terenów wyrobisk kopalni „Feliks” w Olkuszu postulowanych do objęcia wzmożonym nadzorem archeologicznym,*
 - 3) *zachowanie obiektów zabytkowych postulowanych do objęcia ochroną na mocy ustalonych planów miejscowych.*

W Studium... w granicach administracyjnych miasta Olkusz określone zostały:

1. **Obszary ochrony konserwatorskiej i archeologicznej,** w strefie I-A, w obrębie

⁴ Tamże, s. 22-27.

ul. Mickiewicza, ul. Górniczej, ul. Kosciuszki, ul. Szpitalnej, dla których określono następujące zasady i kierunki działań⁵:

- 1) *ochrona układu przestrzennego przed przekształceniami raz ochrona obiektów i zespołów zabytkowych prawnie chronionych i ich otoczenia przed zmianami mogącymi spowodować degradację ich wartości historycznych, estetycznych i architektonicznych,*
- 2) *dopuszczenie rozbudowy i nadbudowy istniejącej zabudowy oraz lokalizacji nowej zabudowy pod warunkiem uwzględnienia formy tradycyjnej zabudowy i zasad kompozycji układu przestrzennego,*
- 3) *porządkowanie i uzupełnianie zabudowa istniejącego układu przestrzennego w celu podniesienia atrakcyjności obszaru jako części centrum miasta,*
- 4) *wzbogacenie funkcji usługowych obszaru, przy jednoczesnym ograniczeniu rozwoju usług wymagających znacznych kubatur i stanowiących cel ruchu kołowego,*
- 5) *wykluczenie rozwoju działalności gospodarczej (wytórczości i usług) wymagających przekształceń istniejącego układu przestrzennego,*
- 6) *uwzględnienie przy ustalaniu przeznaczenia i zasad zagospodarowania terenów w toku miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, bądź podejmowania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w przypadku braku planu, szczegółowych wskazań konserwatorskich obejmujących:*
 - a) *ochronę kształtu działek i przebiegu ulic przed przekształceniem,*
 - b) *zachowanie obiektów i zespołów zabytkowych postulowanych do objęcia ochroną oraz ich formy architektonicznej przed przekształceniami prowadzonymi do obniżenia wartości historycznych, estetycznych i architektonicznych.*

2. Obszary ochrony archeologicznej, w strefie I-A w Starym Olkuszu, dla których obowiązują następujące zasady i kierunki działań⁶:

- 1) *wykluczenie realizacji nowych obiektów budowlanych,*
- 2) *wykluczenie przekształcania chronionych stanowisk i ich otoczenia, bądź użytkowania, które mogłoby spowodować degradację ich wartości naukowej i kulturowej,*
- 3) *podejmowanie działań mających na celu zmianę sposobu zagospodarowania chronionego stanowiska na podstawie zgody właściwego organu ds. ochrony zabytków archeologicznych.*

⁵ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Olkusz zatwierdzonego Uchwałą Nr XXXIV/279/97 Rady Miejskiej Olkuszu (z późniejszymi zmianami, tekst ujednolicony), ust. 19.2., s. 40-41.*

⁶ *Ibidem, ust. 19.3., s. 41.*

3. Obszary ochrony krajobrazu kulturowego, w strefie I-A, stanowiące otulinę obszaru, ochrony konserwatorskiej i archeologicznej, tereny wzdłuż ul. Króla Kazimierza Wielkiego, dla których wskazano następujące zasady i kierunki działania⁷:

- 1) *zachowanie i ochrona przed niekontrolowanym przekształceniem historycznie ukształtowanego układu przestrzennego oraz zachowanie obiektów i zespołów postulowanych do objęcia ochroną na mocy ustalen planów miejscowych,*
- 2) *dopuszczenie rozbudowy, wymiany i lokalizowania nowej zabudowy pod warunkiem odpowiedniego ukształtowania formy architektonicznej oraz pod warunkiem, że nie spowoduje się obniżenia wartości kulturowych otoczenia chronionych i postulowanych do objęcia ochroną obiektów i zespołów zabytkowych oraz terenów zieleni urządzonej,*
- 3) *zachowanie historycznie ukształtowanej sieci dróg,*
- 4) *zachowanie istniejących zadrzewień i zespołów zieleni,*
- 5) *zachowanie istniejących osi widokowych na obiekty zabytkowe oraz wykluczenie przesłaniania ich nową zabudową i tworzenia nowych dominant,*
- 6) *wykluczenie działań powodujących degradację otoczenia obiektów i zespołów chronionych i postulowanych do objęcia ochroną.*

4. Obszary wzmożonego nadzoru archeologicznego, w strefie I-D, w obrębie, których podejmowanie działań zmierzających do zmiany dotychczasowego zagospodarowania wymaga uzgodnienia z właściwym organem ds. ochrony zabytków archeologicznych⁸.

W inwestycjach publicznych – dotyczących ochrony dóbr kultury, rewaloryzacji obiektów i zespołów zabytkowych – finansowanych w całości lub części przez organy rządowe, samorząd miasta i gminy Olkusz, zaproponował szary Starego Miasta oraz grodziska „Stary Olkusz”.

3.1.3.1. Rejestr zabytków

W rejestrze zabytków nieruchomych w mieście Olkusz znajduje się 9 obiektów⁹.

Są to:

- 1) założenie urbanistyczne, st. rej. nr 681 z 10 stycznia 1960 r.,
- 2) relikty średniowiecznej zabudowy miejskiej, A-1507/92 z 17 listopada 1992 r. (Kat),
- 3) kościół p.w. św. Andrzeja z wyposażeniem, dzwonnica, kaplica p.w. św. Jana, otoczenie w granicach cmentarza przykościelnego, st. rej. nr 748 z 30 października 1959 r.,
- 4) dom Rynek 4, A-1299/83 z 5 lipca 1983 r. (Kat),

⁷ Tamże, ust. 19.4., s. 42.

⁸ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Olkusz zatwierdzonego Uchwałą Nr XXXIV/279/97 Rady Miejskiej w Olkuszu (z późniejszymi zmianami, tekst ujednolicony), ust. 19.6., s. 42-43.

⁹ www.wuoz.malopolska.pl, stan na czerwiec 2008 r.

- 5) dom Rynek 20, st. rej. nr 685 z 20 lutego 1960 r.,
- 6) dom Rynek 25, st. rej. nr 684 z 20 lutego 1960 r.,
- 7) dom Rynek 26, st. rej. nr 686 z 20 lutego 1960 r.,
- 8) dom Rynek 29, st. rej. nr 683 z 20 lutego 1960 r.,
- 9) dom Rynek 30, A-1573/94 z 30 grudnia 1994 r. (Kat).

W Aneksie – część 1 do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Olkusz postulowano o wpis do rejestru zabytków terenu wyrobisk dawnej kopalni „Felix” w rejonie ul. Długiej i ul. Głowackiego.

3.1.3.2. Ewidencja zabytków¹⁰

Według dokumentacji Miejskiego Konserwatora Zabytków, ochrona konserwatorska planuje się objęcie następujących zabytków architektury¹¹:

Stare Miasto

1. Budynek administracyjny Urzędu Miejskiego, Rynek 1,
2. Budynek administracyjny Urzędu Miejskiego, Rynek 2,
3. Budynek administracyjny Urzędu Miejskiego, Rynek 3,
4. Kamienica mieszczańska, Rynek 5,
5. Kamienica mieszczańska, Rynek 12,
6. Kamienica mieszczańska, Rynek 16,
7. Kamienica mieszczańska, Rynek 17,
8. Kamienica mieszczańska, Rynek 18,
9. Kamienica mieszczańska, Rynek 19,
10. Kamienica mieszczańska, Rynek 21,
11. Kamienica mieszczańska, Rynek 22,
12. Kamienica mieszczańska, Rynek 23,
13. Kamienica mieszczańska, Rynek 24,
14. Kamienica mieszczańska, Rynek 27,
15. Kamienica mieszczańska, Rynek 28,
16. Budynek administracyjny Urzędu Miejskiego, ul. Sławkowska 1,
17. Budynek mieszkalno – usługowy, ul. Sławkowska 3,
18. Kamienica mieszczańska, ul. Sławkowska 6,
19. Kamienica mieszczańska, ul. Zuradzka 2,
20. Kamienica mieszczańska, ul. Zuradzka,
21. Kamienica mieszczańska, ul. Zuradzka 5,
22. Kamienica mieszczańska, ul. Krakowska 1,
23. Kamienica mieszczańska, ul. Krakowska 2,

¹⁰ Materiały Małopolskiego Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie.

¹¹ Materiały Urzędu Miasta i Gminy Olkusz, maj 2008.

24. Kamienica mieszczańska, ul. Krakowska 4,
25. Kamienica mieszczańska, ul. Krakowska 6,
26. Kamienica mieszczańska, ul. Krakowska 8,
27. Kamienica mieszczańska (narozna), ul. Krakowska 18, ul. Kosciuszki 1,
28. Dom mieszkalny, ul. Szpitalna 9,
29. Dom mieszkalny, ul. Szpitalna 7,
30. Dom mieszkalny, ul. Szpitalna 5,
31. Plebania parafii rzymsko – katolickiej, ul. Szpitalna 1,
32. Kamienica mieszczańska, ul. Mickiewicza 8,
33. Kamienica mieszczańska, ul. Mickiewicza 10,
34. Dawne przedszkole, ul. Mickiewicza 12,
35. Willa gen. Buchowieckiego, ul. Mickiewicza 14,
36. Budynek, ul. Mickiewicza 16,
37. Kamienica (drukarnia), ul. Górnicza 13,
38. Kamienica, ul. Górnicza 11,
39. Warsztat rzemieślniczy, ul. Górnicza,
40. Budynek, ul. Górnicza 3,
41. Kamienica, ul. Floriańska 1,
42. Kamienica, ul. Floriańska 2,
43. Budynek OSP, ul. Floriańska.

Sródmiście

1. Dom mieszkalny, ul. Szpitalna 18,
2. Muzeum Afrykanistyczne, ul. Szpitalna 32,
3. Dworek Machnickich, ul. Szpitalna 34,
4. Dom mieszkalny, ul. Szpitalna 36,
5. Dom mieszkalny, ul. Szpitalna 42,
6. Dawna Poczta, ul. Swietokrzyska 6,
7. Kamienica mieszczańska, ul. Górnicza 10,
8. Szkoła – Technikum Mechaniczne, ul. Górnicza 12,
9. Dawna szkoła podstawowa, ul. Górnicza 14,
10. Biuro Spółdzielni Wielobranżowej, ul. Górnicza 26,
11. Kamienica, ul. Mickiewicza 19,
12. Urząd Rejonowy, budynek administracyjny, ul. Mickiewicza 2,
13. Szkoła Podstawowa nr 1, ul. Jana Kantego,
14. Willa podmiejska, ul. Jana Kantego 28,
15. Kamienica, ul. Jana Kantego 2,
16. Dom mieszkalny, ul. Sławkowska 9,
17. Dom mieszkalny, ul. Sławkowska 2a,

18. Dom mieszkalny, ul. Parcówka 6,
19. Dom mieszkalny, ul. F. Nullo 14,
20. Zakład Doskonalenia Zawodowego, ul. F. Nullo 20,
21. Dom mieszkalny, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 9,
22. Dom mieszkalny, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 11,
23. Dom mieszkalny, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 13,
24. Bank Spółdzielczy, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 15,
25. Dom mieszkalny, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 23,
26. Dom mieszkalny, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 25,
27. Dom mieszkalny, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 27,
28. Dawny młyn, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 32,
29. Dom mieszkalny, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 34,
30. Dom mieszkalny, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 36,
31. Dom mieszkalny, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 31,
32. Dom mieszkalny, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 33,
33. Dom mieszkalny, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 35,
34. Dom mieszkalny, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 37,
35. Dom mieszkalny, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 39,
36. Dom mieszkalny, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 41,
37. Dom mieszkalny, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 44,
38. Dom mieszkalny, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 46,
39. Dom mieszkalny, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 50,
40. Willa podmiejska, ul. Króla Kazimierza Wielkiego 62,
41. Nadlesnictwo, biura, ul. Lukasinskiego 3,
42. Willa podmiejska, ul. Lukasinskiego 4,
43. Dworzec PKP, plac dworcowy.

Olkusz – Czarna Góra, Sikorka

1. Willa podmiejska, ul. Skwer 1,
2. Willa podmiejska, ul. Skwer 3,
3. Willa podmiejska, ul. Skwer 6,
4. Willa podmiejska, ul. Skwer 8,
5. Willa podmiejska, ul. Pilsudskiego 4,
6. Willa podmiejska, ul. Pilsudskiego 16,
7. Willa podmiejska, ul. Pilsudskiego 23¹²,
8. Willa podmiejska, ul. 29 Listopada 23,
9. Willa podmiejska, ul. 29 Listopada 15,
10. Willa podmiejska, ul. Parkowa 7,

¹² budynek nie figuruje w ewidencji budynków (prawdopodobnie rozebrany).

11. Willa podmiejska, ul. Dworska 7,
12. Willa podmiejska, ul. Dworska 15,
13. Willa podmiejska, ul. Dworska 42,
14. Willa podmiejska, ul. Witeradowska 4,
15. Willa podmiejska, ul. Okrzei 15,
16. Willa podmiejska, ul. Kolejowa 8,
17. Willa podmiejska, ul. Kopernika,
18. Kapliczka (Czarna Góra), ul. 29 Listopada,
19. Kapliczka, ul. Sikorka,
20. Kapliczka, ul. Cegielniana,
21. Kapliczka (Pomorzany), ul. Długa.

Pozostałe obiekty zabytkowe postulowane do objęcia ochroną na mocy ustalen planów miejscowych (Aneks – część 1 do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Olkusz):

1. Zespół archeologiczny, przy baszcie,
2. Zespół archeologiczny, Klasztor Augustianów,
3. Cmentarz rzymskokatolicki i prawosławny, ul. Króla Kazimierza Wielkiego,
4. Cmentarz żydowski, ul. Sławkowska,
5. Cmentarz żydowski, ul. Piaskowa.

3.1.4. Własność gruntów i budynków, przekształcenia własnościowe

Gmina jest właścicielem lub udziałowcem 123 budynków i 2367 działek o powierzchni sumarycznej 308,4 ha (mapa 24). Znacząca większość budynków komunalnych zlokalizowana jest w Śródmieściu. Poza tym obszarem majątek komunalny stanowią pojedyncze obiekty. Gmina nie posiada także zbyt wielu działek, które można przeznaczyć pod inwestycje, są to zazwyczaj niewielkie obszary, najczęściej już zagospodarowane.

**Wykaz gruntów będących własnością Gminy Olkusz z teren miasta Olkusza
według sposobu zagospodarowania**

Lp.	Przeznaczenie	Ilość działek	Powierzchnia w ha
1.	Drogi	508	45,6606
2.	Zielen	224	30,5882
3.	Lasy	86	22,6113
4.	Budownictwo wielorodzinne	356	66,4912
5.	Budownictwo jednorodzinne	147	10,9636
6.	Przemysłowo-handlowe	324	41,5377
7.	Garaze	329	2,7367
8.	Szkoły	19	15,2259
9.	Przedszkola	10	2,4352
10.	Budownictwo inne	16	9,6575
11.	Uzyczenia	24	6,2201
12.	Gmina jako uz. wieczysty	5	0,6811
13.	Wody	3	0,3142
14.	Cmentarz żydowski	1	0,3738
15.	Inne	224	26,9037
	Ogółem:	2.276	282,4008

**Wykaz gruntów będących własnością Gminy Olkusz - obszar Pomorzany, według
sposobu zagospodarowania**

Lp.	Przeznaczenie	Ilość działek	Powierzchnia w ha
1.	Drogi	36	1,5067
2.	Zielen	7	9,5086
3.	Sportowo-rekreacyjne	1	1,7190
4.	Budownictwo jednorodzinne	3	0,2260
5.	Szkoły	2	0,3250
6.	Przedszkola	1	0,0750
7.	Tereny przem.-handlowe	15	1,9624
8.	Użytk. wieczyste OSM	1	0,5554
9.	Dzierzawy	6	0,7565
10.	Gmina jako uz. wieczysty	3	0,3130
11.	Inne	40	9,9306
	Ogółem:	115	26,8782

Wykaz obiektów komunalnych (budynki i budowle)

Lp.	Rodzaj obiektu	Ilość
1.	Budynki przemysłowe	7
2.	Budynki transportu i łączności	4
3.	Budynki handlowo-usługowe	2
4.	Zbiorniki, silosy i budynki magazynów	8
5.	Budynki biurowe	7
6.	Budynki zakładów opieki zdrowotnej	1
7.	Budynki oświaty i kultury	11
8.	Inne budynki nie mieszkalne	35
9.	Budynki mieszkalne	110
10.	Budowle	50
11.	Szkoły i przedszkola	22
12.	Osrodków kultury	3
13.	Osrodków sportu i rekreacji	2
	Ogółem:	262

Podstawowym składnikiem mienia Gminy Olkusz są nieruchomości gruntowe. Przeważająca część gruntów komunalnych (ok. 69,59 %) to takie jak: drogi i ulice, tereny zielone, lasy komunalne, tereny budownictwa jednorodzinnego, tereny rekreacyjne i użyteczności publicznej pozostaje w bezpośrednim zarządzie burmistrza, natomiast pozostałe tereny są w wieczystym użytkowaniu (ok. 20,01 %), użytkowaniu, dzierżawie osób fizycznych lub prawnych (6,15 %), inne (ok. 4,25%).

3.1.5. Nowe inwestycje

Najwięcej nowych inwestycji, w latach 2000-2007 zostało zrealizowanych na terenach oddalonych od śródmieścia: rejon ul. Czarnogóskiej i Kamyk, ulice Podgrabie, Sikorka, Dwudziestu Straconych, a także w Pomorzanach (mapa 25).

MAPA 24
DZIAŁKI I BUDYNKI KOMUNALNE

Działki komunalne dla obrębów
Olkusz i Pomorzany
oraz budynki komunalne

- budynki częściowo lub całkowicie należące do gminy olkusz
- działki gminy Olkusz
- granica miasta
- droga krajowa
- drogi wojewódzkie
- drogi pozostałe
- linia kolejowa

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Olkusz
Działki komunalne stan na dzień 31.III.2008 r.
Budynki komunalne stan na dzień 31.12.2007 r.

Z uwagi na niekompletną ewidencję działek
i punktów adresowych utracone 25,6% danych.

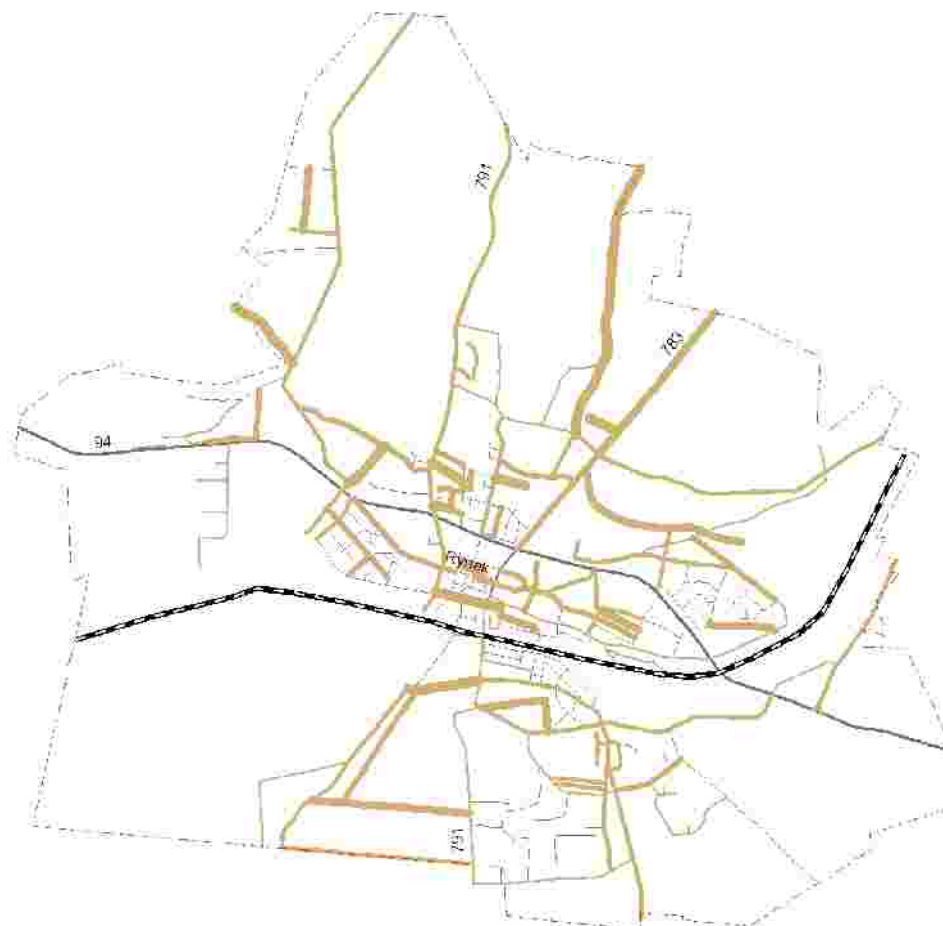

**MAPA 25
POZWOLENIA NA BUDOWĘ
I ROZBUDOWĘ**

Wydane pozwolenia na budowę
i rozbudowę w przeliczeniu na
1 km drogi

Zródło danych: Urząd Miasta i Gminy Olkusz
Pozwolenia na budowę i rozbudowę
wydane w latach 2000 - 2007

3.1.6. Określenie funkcji poszczególnych stref na rewi alizowanym obszarze

Tab. 4. Podobszary funkcjonalne na terenie wskazanym do r witalizacji

	Nazwa podobszaru	Funkcja
A	Starówka	Usługowo-mieszkaniowa
B	Rejon ul. Skalskiej	Mieszkaniowa
C	Rejon ul. Kazimierza Wielkiego	Mieszkaniowo-usługowa
D	Rejon ul. Szpitalnej	Mieszkaniowa
E	Czarna Góra	Rekreacyjna
F	Rejon ul. Mickiewicza	Mieszkaniowa
G	Rejon ul. Sławkowskiej	Mieszkaniowo-usługowa
H	Sródmieście Północ	Mieszkaniowo-usługowa

Zródło: opracowanie własne

Na wskazanym do rewitalizacji obszarze zidentyfikowac ozna cały szereg ważnych funkcji (tab. 4). Jest to historyczne centrum, w którym już od kilkuset lat, tradycyjnie zlokalizowane są instytucje i przedsiębiorstwa spełniające funkcje wyższego rzędu dla mieszkańców miasta oraz gmin wchodzących w skład powiatu olkuskiego. Obecnie są to zarówno funkcje administracyjne (Urząd Miasta, Starostwo Powiatowe, Sąd Rejonowy, Urząd Skarbowy i in.), komunikacyjne, edukacyjne (szkoly i przedszkola), handlowe (kilkaset sklepów i punktów handlowych) oraz usługowe. Mimo rozwoju przedsiębiorczości i częściowego wypierania funkcji mieszkaniowej przez działalność komercyjną ciągle na tym obszarze zameldowana jest nadal duża grupa osób. 1 marca 2008 roku na tym terenie mieszkało 5223 osób, co stanowiło 13,8% mieszkańców miasta. W celu uzyskania komplementarności funkcji na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji włączono także największy i najważniejszy w mieście obszar o charakterze rekreacyjnym – kompleks Czarna Góra.